

PRESEGANJE IN »STRIŽENJE« NORM

Na konferencah Zveze komunistov v podjetjih so v zvezi s produktivnostjo dela precej govorili tudi o normah. Na nekaterih konferencah v kranjskem okraju je prišlo do izraza mnenje, da podjetja ne smejo presežati norm čez 110% (v nekaterih primerih pa je to veljalo kar za posamezne delavce), češ da tega ne dovolijo okrajni ljudski odbori. V svesti, da je to torej kritična meja, preko katere ne smejo iti, so ponekod podjetja v kratkih intervalih sama revidirala norme, druge pa so se že sami delavci držali te meje, ker so se bali, da jim bodo v primeru presežanja norme povisali. Razumljivo je, da to zelo negativno vpliva na porast produktivnosti dela. V bistvu gre za problem »striženja« norm, ki je značilen za vsa Slovenija.

Po novelirani uredbi o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij določijo norme v pravoilniku o normah podjetje samo. Uredba pa daje okrajni komisiji za plače pristojnost, da »maloži« gospodarski organizaciji revizijo norm, če njihovo izpolnjevanje presega povprečje, ki je normalno za ustrezno gospodarsko panogo. Ker je ta določba dokaj nejasna (kaj je razumeti pod »normalnim povprečjem« — ali mora biti to povprečje tehničnih norm ali pa empiričnih norm, in za kakšno območje velja to povprečje — za okraj, republiko ali federacijo?) in ni imperativa, so se je komisije za plače posluževale kaj različno. Komisija za plače kranjskega okraja je n. pr. konec lanskega leta izdala odločbo za revizijo norm sedemnajstim organizacijam, od katerih jih je na pritožbo podjetja republiška komisija razveljavila nad polovico. Podjetja, katerim so odločbe za revizijo norm ostale v veljavi, so n. pr. takole izpolnjevala norme:

Podjetje	okt. 1955	avgust
Zelezarna Jesenice	113%	111,2%
SKIP Skofja Loka	114,8%	118,2%
Tovarna kos in srpov, Tržič	115,1%	112,2%
»Iskra«, Kranj	120,1%	116,3%
Roleta, Kranj	115,9%	116,2%
Tovarna finega pohištva, Tržič	102,6%	159,3%
Sava, Kranj	110%	111,3%

Ker so norme v teh podjetjih dosegali nad 110%, se je med podjetji utrilo mišljenje, da norm ne smejo presežati nad to mejo. V strahu, da ne bi okrajna komisija za plače ponovno dala podobne odločbe, so nekatera podjetja kar sama korigirala norme, brž ko se je pokazalo, da grejo preko 110%. Prav iz tega razloga so n. pr. v »Savi« v Kranju revidirali norme decembra lani na podlagi odločbe komisije za plače, v strahu pred novo odločbo pa so jih povisali sami zopet junija letos, čeprav so jih ves čas prekoračevali za malenkost nad 10%. Skodljivo so torej predosem »revizije« v krajnjih intervalih, ki v delavcih vzbudijo vtis nestalnosti in ves čas živijo v strahu, da bo prišel normirec in jim povisal norme.

Te edine odločbe, ki jih je izdala komisija za plače, so torej »objektivno« vzrok za tako mišljenje v podjetjih. V bistvu pa je treba glavno krivdo iskati v podjetjih samih, ki opravičeno norm niso posvetili dovolj pozornosti in so se zaradi oportunitizma enostavno izgovarjala na okraj in s tem med delavci vzbujala nezadovoljstvo do ljudske oblasti, češ saj mi bi pustili, a nam oni ne dovolijo. Na neki konferenci je tehnični direktor preseganje norm pojasnil kot neke orste »črna borzo« podjetja, ki jo okraj še ni odkril: »Sedaj dosegamo normo povprečno 115%. Če bi to povedali okrajni komisiji za plače, bi brž prišel kdo v tovarno in bi rekel — 10% je preveč!« S takim oportunitizmom problema norm prav gotovo ne bomo uredili, ampak povzročamo le politično škodo. Zaradi nejasnosti in premajhnega poglobljanja v to vprašanje pa so na taknem stališču celo organizacije ZK. Na konferenci v tovarni »Peko« v Tržiču so n. pr. vsi komunisti trdili, da jim je okraj prepovedal presegati normo čez 10%, da obstaja o tem neka uredba in da imajo to zapisano tudi v tarifnem pravoilniku itd. Seveda novinarju, ki jim tega ni verjel, tarifnega pravoilnika niso mogli pokazati.

Dokaj oportunitizma je tudi v samih postopkih pri reviziji norm. Zaradi lažjega dela o največ primerih enostavno »odstrižajo« konice najvišje doseženih norm, češ da bodo prizadeti delavci to najlaže preboleli, ker jim bo ostalo še vedno toliko, kot so presegli drugi, na odstotek celotnega podjetja pa se konice najbolj vplivajo. Velikokrat ta »striženja« niso opravičali niti po postopku redne revizije norm, ampak kar od časa do časa pri posameznih delavcih. To med delovnim kolektivom vzbuja neznanje do normircev in zaradi tega živijo delavci v prepričanju, da je to samovoljna normirec,

čepav niti ni nujno, da bi bilo to res (n. pr. v »Savi« v Kranju). S tem v zvezi pa ni nič manj važno, da so norme kolikor močnejše enostavne, tako da delavec lahko sam izračuna, koliko je vsak dan dosegel normo in koliko je zaslužil. Komplicirane norme, ki jih more izračunati samo normirec ali poseben uslužbenec v računovodstvu, so najmočnejši vzrok nezaupanja do normircev.

Pojav »striženja« norm pa ima še en vzrok. V nekaterih podjetjih so normirce namreč premirani od zmanjševanja norm. V nekem podjetju imajo za normirca določeno premijo, tako da začne premija rasti pri povprečnem doseganju norme v podjetju 110%, najnižjo mejo (1800 din) pa doseže pri normi 107%. Ta optimalna odstotek je za različna podjetja seveda različen. Brez dooma, da je od osebnosti vsakega posameznega normirca odvisno, koliko taka premija v resnici vpliva nanj, da poskuša popravljati norme, toda ker je bistven namen premij materialna stimulacija v določeni smeri, tega učinka tudi v tem primeru ne bi smeli prezreti. Zaradi tega je tak način premiranja normircev očitno napačen.

Velik del krivde za te negativne pojave pa moramo iskati ne le pri normircah, ampak v podjetju kot celoti in njegovih organih. Normirca so bili prepričani pečinoma sami sebi. Ničče jim ni dajal potrebne podpore in pomoči. Ponekod imajo pri delavcih svetih komisije za norme, vendar le-te doslej še niso zadržale, ker je bilo vse delo prepričano normircom. V nekem podjetju dva delavca celo nista vedela, da sta člana komisije za norme. Tak formalen odnos do vprašanja norm so podjetja pokazala tudi pri izbiri normirkega kadra. Na delovnem mestu nor-

mirca so v veliko primerih ljudje z nezadostno strokovno izobrazbo in premajhno psihološko sposobnostjo, poglabiti se v delovni proces in v ljudi. Zaradi pomanjkanja teh lastnosti so njihovi ukrepi v odnosu do delavcev velikokrat birokratski, napačni in verjetno tudi tehnološko nedognani. Za dobrega normirca gotovo ne zadostujeta le dva razreda gimnazije, ampak mora biti na tem delovnem mestu strokovnjak, ki delovni proces bolje obvlada kakor neposredni proizvajalec, in ki ima tudi psihološke kvalifikacije za to težko in odgovorno delovno mesto. Normirca, ki se niso sposobni znanstveno poglobiti v delovni proces in vsako delovno mesto analizirati, se nujno poslužujejo birokratskih postopkov in s tem podjetju več škodijo, kot pa koristijo. Zares sposoben normirski kader bodo podjetja potrebovala še posebno sedaj, ko bo treba popisati ter analitično oceniti delovna mesta. Nedomno ost sedanjih naporov za doseganje višje proizvodnje ne morejo biti le enkratna kompanjska naloga, ampak mora biti ta kontinuiran proces, ki ga bo treba stalno izpopolnjevati. Še posebno pa velja za to norme kot neposreden vzvod produktivnosti dela, kjer se je birokratskemu in formalnemu obravnavanju treba izogibati predosem zaradi nevarnosti tako imenovanega priganjašča.

V tem pogledu je treba pri podjetjih torej doseči popolno jasnost. Delavcem je treba temeljito pojasniti vse, kar je o zvezi z normami, seznaniti jih z uredbo o plačah, pravoilnikom o normah, predosem pa z načinom, kako norme izračunavamo itd. S tem bomo pri delavcih odpravili nepotrebno razburjenje in nerazpoloženje do organov ljudske oblasti. Tako tudi, upamo, ne bomo več odkrivali podobnih primerov, kakršen je bil v tovarni »Peko« v Tržiču.

Obvestilo bivšim španskim borcem

Ob 20-letnici ustanovitve Internacionalnih brigad bo v Beogradu 27. in 28. oktobra letos proslava. Začetek proslave bo 27. oktobra ob devetih urih v Centralnem domu Jugoslovanske Ljudske Armade. Pozivamo vse bivše jugoslovanske prostovoljce Španske republikanske vojske, da sodelujejo na tej proslavi.

Udeleženci, ki niso iz Beograda, naj obdržijo vozne karte zaradi povračila stroškov in vrnitve z isto karto. Potne stroške, stroške za prenočišče in hrano bo plačalo Združenje.

Ostala pojasnila dobite po prihodu v Beograd na železniški postaji v pisarni Zdrženja (Centralni dom JLA, Beograd). Prosimo tovariše, da prinesejo s seboj vsa odlikovanja.

Odbor za proslavo — Beograd

Vsi bivši španski borci iz Slovenije, ki se nameravajo udeležiti sestanka v Beogradu, naj se zberejo 25. oktobra ob 18. uri v Domu JLA v Ljubljani. Odhod iz Ljubljane s simplonom ob 20.03. Tovariši iz Stajerske in Koroske naj čakajo v Zidanem mostu na simplon ob 21.13 in vstopijo v prednji vagon I. razreda.

Seja Izvršnega odbora Centralnega odbora ZB NOV

Predsednik Centralnega odbora ZB NOV je sklical sejo Izvršnega odbora Centralnega odbora za 25. oktober ob 9. uri, in sicer ob proslavi dvajsetletnice ustanovitve mednarodnih brigad v Španiji, ki jo organizira Združenje bivših jugoslovanskih prostovoljcev španske republikanske vojske.

Delegacija prosvetnih delavcev pojde v ZSSR

Danes odpotuje v Sovjetsko zvezo jugoslovanska delegacija prosvetnih in združinskih delavcev, ki jo vodi predsednik Zvezne komisije za reformo šolstva in podpredsednik odbora za prosveto Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine dr. Miloš Zanko. Delegacija se bo mudila v SZ štiri tedne. Proučila bo organizacijo in delo šol ter druga vprašanja v zvezi s prosveto.

Še zmeraj pomanjkljivosti pri uvozu blaga za široko potrošnjo

Letos je bilo predvidenih devet milijard za uvoz blaga, namenjenega široki potrošnji. Napovedi za prihodnje leto so v tem pogledu nekoliko ugodnejše, ker je predviden uvoz takega blaga za eno milijardo več kot letos. Zato lahko pričakujemo, da se bo v bodoče nadalje izpopolnjeval sistem nabave in prodaje tega blaga, ker še vedno niso odstranjene vse pomanjkljivosti tega sistema.

Vemo, da je bilo blago, ki je bilo nabavljeno v tujini za široko potrošnjo, najprej v celoti prodano na avkcijemskem mestu. To naj bi bilo neko osrednje tržišče, na katerem bi se osredotočila ponudba in povpraševanje, poleg tega pa bi se na ta način najbolj manifestirala načela prostega tržišča. Dejansko so bili tudi na ta način izločeni vsi vplivi prejšnjega distributivnega sistema, pa tudi kakršnikoli subjektivni vplivi. Kljub temu pa sta se pokazali najmanj dve pomanjkljivosti, ki prvič ponudba ni mogla kriti povpraševanja, in drugič, neprikladen način nakupa blaga v tujini, pri čemer so lahko igrali odločilno vlogo subjektivni vplivi. Blago so namreč nakupovali zastopniki Zvezne trgovinske zbornice na podlagi seznamov, ki so bili se-

Vprašanje zunanje trgovine na seji odbora za zunanje zadeve Zvezne ljudske skupščine

Beograd, 24. okt. (Tanjug). Odbor za zunanje zadeve Zvezne ljudske skupščine je danes dopolnilne obravnavale naše gospodarske in finančne stike s tujino. Na seji sta govorila predsednik odbora za zunanjo trgovino Hasan Brkić in državni podsekretar za zunanje zadeve Vladimir Velebit. Odbor je sklenil, da bo s svojo debato seznanil odbor za gospodarstvo, ker so na seji načeli tudi mnogo vprašanj pretežno notranjega značaja.

Iz pisanega poročila odbora za zunanjo trgovino in pojasnil nje-govega predsednika Hasana Brkića lahko povzamemo sklep, da sta za naš sedanji položaj v gospodarskih stikih s tujino značilni predvsem dve stvari. Prvič, spričo splošnega povečanja industrijske proizvodnje v zadnjih letih je naš izvoz znatno narasel. Drugič, na podlagi vrste finančnih dogovorov, sklenjenih lani in letos, se je zboljšal tudi finančni položaj Jugoslavije v smislu zagotovitve potreb tekočega finansiranja in potreb finansiranja dolgoročnega razvoja našega gospodarstva. Vrednost letošnjega izvoza bo za 15 do 20 milijard večja od vrednosti, ki naj bi jo dosegel po družbenem planu.

Na seji so zlasti poudarili, da načlenja tako povečanje industrijskega izvoza več vprašanj, ki jih bo treba urediti v naših bodočih stikih s tujino. Eno izmed važnih vprašanj s tega področja je kreditiranje tujih partnerjev, zainteresiranih na dobavah naših industrijskih izdelkov, zlasti pa investicijskih potrebščin. Nujno

SEJA UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE ZADRUŽNIH HRANILNIC IN POSOJILNIC LRS

Zadružne hranilnice bodo pomagale kmetijskim zadrugam pri pravilnem gospodarjenju

Včeraj je bila seja upravnega odbora Zveze združinskih hranilnic in posojilnic LRS, na kateri so razpravljali o nekaterih smernicah denarnega poslovanja na vasi.

Poseben problem predstavlja kreditiranje odkupov kmetijskim zadrugam. Te bodo letos zajele do 85% odkupa vseh viškov pridelkov na vasi, vendar pa je v nesorazmerju s tem napredkom njihova udeležba pri črpanju odkupnih kreditov. Kmetijske zadruge so se jih poslužile komaj 30% od skupne vsote, ker so za odkupe jemale raje predjume od trgovskih podjetij ali pa so uporabljale lastne sklade. Tako pregajanje predjumov pa spravlja kmetijske zadruge v odvisen položaj, zaradi česar naj bi se v bodoče bolj oslanjale na hranilni-

ce in se bolj kot doslej posluževale odkupnih kreditov. Na seji so izvolili tudi posebno komisijo, ki bo razmotrila nekatere probleme pri odkupu lesa. Tudi tu so se dogajale razne nepravilnosti. V navdih je že, da dajejo tako kmetijske zadruge kot državna podjetja privatnim lastnikom gozdov na račun kasnejših odkupov dokaj visoke predjume, čestokrat za daljše razdobje, kar dejansko predstavlja dajanje brezobrestnega posojila privatnim proizvajalcem. Na seji so se strinjali, naj bi odločno prekinili s to prakso in prenehali dajati sleherne predjume. Kontrolo

nad tem naj bi za kmetijske zadruge prevzele zadružne hranilnice, za državna podjetja pa Narodna banka, tako da le-te ne bi več dajale kreditov za predjume. Drug problem, pri katerem bodo prevzele zadružne hranilnice pomembno nalogo, je kontrola pri uporabljanju namenskih skladov združinskih organizacij. Lani, pa tudi še letos so zadruge čestokrat izčrpale te sklade že v naprej, še preden so ustvarile dobičke, dostikrat pa so jih uporabljale za razne neracionalne investicije, pa tudi za najrazličnejše nabave, ki niso imele s pospeševanjem kmetijstva nič skupnega. Osnova za uporabo teh skladov, seveda šele potem, ko jih KZ dejansko še ustvarijo, bi morali biti gospodarski načrti kmetijskih združ. Zadružne hranilnice bodo zaobezpe morale zaostriži kriterij in dajati sredstva dejansko samo za namene, ki so predvideni v teh načrtih. Samo tako bo moč zagotoviti racionalno uporabo teh skladov. Se posebej bodo morale kmetijske zadruge misliti na to, da bodo del skladov prihranile za jamstvo, ki je potrebno, da dobijo družbene investicijske kredite. Ker imajo čestokrat tudi težave z načrti za razne investicije in izdelavo elaboratov, so na večerajšnji seji sklenili, naj bi pri okrajnih združinskih zvezah osnovali poseben fond, s katerim bi lahko plačali strokovnjake in druge stroške za izdelavo načrtov in elaboratov.

Na tej seji so se pogovorili tudi o nujnosti ostrejšje politike združinskih hranilnic pri dajanju kreditov zadrugam, ki izkazujejo izgube in so plačila nezmožne. Sprejeli pa so tudi nekaj sklepov o tem, kako naj bi zadružne hranilnice razširile akcijo za varčevanje med kmeti in kmečko mladino, kajti doslej so hranilnice obravnavale varčevanje le bolj mimogrede.

DNEVNA KRONIKA

Seja predsedstva Socialistične zveze Srbije

Predsedništvo Glavnega odbora SZDL Srbije je razpravljalo včeraj s predsedniki okrajnih odborov Socialistične zveze o sodelovanju Zveze v obravnavanju političnih in gospodarskih vprašanj v Srbiji. V uvodnem govoru je sekretar Glavnega odbora SZ Dušan Petrović poudaril, da se članstvo zelo zanima za politična dogajanja. Glede sodelovanja Zveze v obravnavanju raznih družbenih in gospodarskih vprašanj je izrazil mnenje, da bi lahko Zveza nudila večjo pomoč organom delavskega upravljanja in drugim organizacijam pri organiziranju prehrane in preskrbe delavcev in uslužbencev z živili. Organizacije Zveze pridno sodelujejo in agitacijo za bolj redno plačevanje davkov na vasi. Do septembra so plačali nad 80 odstotkov davkov za letošnje leto. S plačevanjem nekaterih taks, uvedenih v začetku letošnjega leta, pa ljudski odbori niso za-

dovoljni. Na sestanku predsedstva so govorili tudi o delu združinskih organizacij. Na promet s pridelki in druge posle odplačevali nad 85 odstotkov celotne zadržane dejavnosti, na delo za pospeševanje proizvodnje pa samo 11 odstotkov.

Regres za umetna gnojila

Državni sekretariat za finance je objavil napotke, po katerih morajo uporabniki regresa pri nakupu umetnih gnojil in sredstev za zaščito rastlin priložiti prošnji za regres tudi obračun regresa, ki jih potrjuje uprave za finance pri občinskih ljudskih odborih. Podatki obračuna regresa morajo biti natančni, kar se ugotovi na podlagi knjigovodske evidence o nakupu in prodaji blaga.

V Slavoniji iščejo nafto

V okolici Vukovara bodo začeli v kratkem iskati nafto. Vrtali bodo 2500 m globoko. Nafto bodo začeli iskati tudi v Podravini.

Z ZBOROVANJA ŽIVINOREJCEV SIVORJAVEGA PASEMSKEGA PODROČJA SLOVENIJE Živinorejski odbori morajo imeti REALNE PROGRAME

Predstavniki živinorejcev sivorjavega pasemskega področja so se včeraj zbrali v Novem mestu, kjer so ta teden zborovanja in pririditve v počastitev 70-letnice grnske kmetijske šole. Po uvodnih besedah predsednika živinorejskega odbora pri Glavni združini svezaj Slovenije dr. Marijana Pavšiča, ki je poudaril, da je slovenska živinoreja kot celota v zadnjem času lepo napredovala, so strokovnjaki poročali o vzrejnih problemih živinoreje, problemih proizvodnje in vnovčevanja živinorejskih proizvodov ter o problemih prasičereje v Sloveniji. Čeprav je bila v referatih obravnavana problematika zelo obširna, razprave skoraj ni bilo.

Sivorjava pasma je v Sloveniji najbolj razširjena in tako naša republika vzreja plemensko živino na te pasme za vso Jugoslavijo in tudi še za izvoz. V krajih, kjer so delovni živinorejski odbori, kot na primer v okraju Kočevje, kjer imajo največ kontroliranih krav, v okraju Gorica, Ljubljana in Koper, dosegajo iz leta v leto boljše proizvodne uspehe. Posebej v okrajih Kočevje in Gorica urejajo vse probleme od selekcije, krmljenja, mlekarstva in izboljšanja krme pa do vnovčevanja živinorejskih proizvodov. Sivorjava pasma se posebno naglo širi v okrajih Maribor in Celje, v novomeškem in koprskem okraju pa ovira še uspešnejše delo pomanjkaje živinorejskih kadrov.

V Novem mestu gradijo osemenvalni center, morali pa bodo umetno osemenjevanje še bolj razširiti, saj so prav na ta način

tako omejili krvno bolezen, da sedaj ne predstavlja več kritičnega problema v okrajih, kot je bilo to še pred leti.

Na Dolenjskem so sicer velike površine košenice in travnikov, kjer ne uspeva nobena druga kultura. Živinoreja je glavna panoga kmetijstva, ki daje več kot 30 odstotkov dohodka od kmetijstva, vendar sta letni prirastek na živi teži živine in mlečnost še precej nizka, pasemsko pa živina ni enotna. Na vlažnih travnikih raste večinoma kislá trava in tudi dobro urejenih hlevov je malo. Gnojnične jame ima urejeno le 11 odstotkov gospodarstev, medtem ko silosov skoraj ni. Najboljšo živino imajo okrog Novega mesta, Trebnjega in Sent Ruperta. V letih 1950 do 1953 so plemeničili veliko bikov neznanega porekla. Sedaj so to stanje že skoraj povsem odpravili. Za Slo-

venijo pa velja, da lahko preneha uvažati plemenske bike, ker jih že vzrejamo doma, in to takega porekla, da so jamstvo za kakovostni pomladek.

Živinorejski odseki kmetijskih združ v novomeškem okraju so v dobrem delu izposlovali, da so zadruge precejšen del dobička dale za pospeševanje živinoreje, pa tudi iz okrajnih proračunskih sredstev, v zadnjem času pa iz skladov za pospeševanje kmetijstva. Letos bodo porabili za živinorejsko in veterinarsko službo 14,5 milijona dinarjev. Živinorejski odbori morajo imeti čvrste in realne programe, da bodo med drugim urejali vaške in zadružne pašnike, skrbeli za zgodnjo kosnjo in pritegnili v odbore napredne živinorejce, ki se ne bodo zavzemali samo za napredek govedoreje, temveč vseh panog živinoreje, da bodo dajali čim več kakovostnih tržnih presežkov, kar je osnovni smoter naprednih živinorejcev. Prasičereja je v merilu naše republike precej problematična, vendar je v novomeškem okraju ta panoga v primerjavi z govedorejo na višji ravni. Za napredek perutninarstva pa je bilo doslej v tem okraju malo storjenega, saj komaj začenjajo organizirati rejska središča.

M. B.

IMRE NAGY MADŽARSKEMU LJUDSTVU

OSMI PLENUM POLJSKE PARTIJE

Osmo plenarno zasedanje CK Zdravne delavske partije Poljske se je zaključilo z izglasovanjem resolucije o nadaljnji demokratizaciji v deželi in z izvolitvijo novega vodstva. Za prvega sekretarja CK je bil soglasno izvoljen Wladislaw Gomulka. Tako je bila uspešno zaključena ena izmed faz v razvoju poljskega delavskega gibanja. Okrepila se je njegova enotnost, s tem pa tudi socializem na Poljskem, in nastale so nove možnosti za njegovo nadaljnje gibanje in poglobljanje.

Enodušnost, ki je prišla močno do izraza ob volitvah novega politbiroja partije in prvega sekretarja CK, je jasen dokaz, da se je poljskemu delavskemu gibanju posrečilo doseči enotnost na zdravih, konstruktivnih temeljih. Prav ta enotnost pa je potrebna, da stoji stavba socializma na Poljskem zdaj na trdnih in zdravih temeljih. Plenum CK je začel jasno politično pot, katere cilj je popraviti nekdanje napake, zlasti napake v socialistične demokracije. Socialističnim silam na Poljskem se je potrebno prebroditi hudo krizo, ki jo je preživljala ta velika evropska dežela več let in ki je zavirala hitrejši in bolj vsestranski socialistični razvoj.

Vsem notranjem vrenju na Poljskem je bilo stalno do socialistične demokracije že od začetka na prvem mestu. Bilo je povsem jasno, da bo od odgovora na vprašanje o nekdanji demokratizaciji poljskega življenja pravzaprav odvisna usoda socializma na Poljskem. Sklepi plenuma CK poljske Partije kažejo, da je to važno vprašanje poljskega delavskega gibanja zdaj urejeno na pozitiven in konstruktiven način, ker je, kakor je poudaril Gomulka, demokratizacija edina pot v socialistični izgradnji Poljske.

Ni dvoma, da je Poljska že doslej, klasično in letno, napravila pomembne korake v smislu demokratizacije notranjega življenja. Zdaj, pod enodušnim uveljavljanju cele vrste sklepov zgodovinskega pomena, bodo rodili ti napori še večje sadove. Dejstvo, da se je poljski delavski razred skupaj z veliko večino poljskih delovnih ljudi aktivno udeležil priprav na plenarno zasedanje, dokazuje, da so se ti ljudje globoko zavedali, da gre za važno vprašanje socialističnega razvoja na Poljskem. In prav takšno odlično široko in odlično sodelovanje poljskih delavskih množic je bilo tisti odločilni činiel, ki je omogočil poljski Partiji, da je razmeroma lahko sprejela važne pozitivne sklepe.

Razni reakcionarni ostanki iz starega političnega življenja Poljske, ki so upali, da bodo lahko izkoristili demokratizacijo v svoje protisocialistične namene, so se temeljito zmočili. Osmi plenum CK je namreč pokazal, da se je poljskemu delavskemu gibanju posrečilo upostaviti čvrsto enotnost na zdravi podlagi. Prav ta njegova enotnost na temelju jasne orientacije v smislu socialistične demokratizacije je najboljša poročila, da se bo socializem na Poljskem uspešno razvijal prek tistih demokratičnih oblik, ki ustrezajo poljskim razmeram.

Socializem na Poljskem je dobil zdaj nove možnosti, da se razvija v rabinu in širino. Med poljskim delavskim razredom in njegovim vodstvom

še nikoli ni bilo takšne enotnosti, kakor se je pokazala zdaj, in težnje poljskega delavskega razreda še nikoli niso bile izražene in formulirane tako jasno, kakor zadnje dni.

Sklepi osmega plenuma CK, ki nesporno pomenijo okrepitev socializma na Poljskem, bodo lahko samo pozitivno vplivali na poljsko-sovjetsko sodelovanje in na odnošaje Poljske z drugimi socialističnimi deželami. Slednji napredek v izgradnji socializma v tej ali oni deželi pomeni hkrati prispevek k poglobitvi prijateljskega sodelovanja med socialističnimi deželami na podlagi enakopravnosti. Ni dvoma, da bo medsebojno sodelovanje socialističnih dežel tem boljše in popolnejše, čim večji bodo socialistični uspehi v socialističnih deželah.

Poljski plenum je velikega pomena ne samo za socializem na Poljskem, marveč tudi za socialistične sile na vsem svetu, velikega pomena za celotno mednarodno delavsko gibanje. Ta plenum je še enkrat potrdil, da se morajo pota in oblike socialističnega razvoja v posameznih deželah nujno razlikovati in da bogastvo teh oblik samo pospešuje socialistični razvoj na svetu. Plenum Združene delavske partije Poljske je dal v tem smislu nedvomno pomemben prispevek v skladu z načeli mednarodnega socializma. Krepitev socializma na Poljskem bo pozitivno vplivala tudi na mednarodne odnose nasploh. Vsaka krepitev resnično socialističnih odnosov pomeni namreč hkrati tudi nov prispevek k politiki aktivne miroljubne koekzistence, k razvijanju mednarodnega sodelovanja in uveljavitvi svetovnega mira.

NOVE PERSPEKTIVE madžarske poti v izgradnji socializma

Budimpešta, 24. okt. — Danes je novi predsednik vlade Imre Nagy govoril po radiu in pozval prebivalstvo, naj zagotovi mir in red. Vsi tisti, ki bodo do 14. ure odložili orožje, ne bodo prišli pred naglo sodišče. »Hkrati izjavljam,« je nadaljeval, »da si bomo z vsemi silami prizadevali, da bomo uveljavili na načelni podlagi program vlade iz leta 1953 tako kot je bilo rečeno takrat v parlamentu: dosledno demokratizacijo naše dežele na vseh področjih partijskega, gospodarskega in političnega življenja.«

»Govorim vam v odgovornosti polnih trenutkih. Kot vam je znano, sem po pooblastilu CK PDLM in Prezidija madžarske skupščine prevzel vodstvo vlade kot predsednik ministrskega sveta. Vse možnosti so, da bi vlada uveljavila svoj program s podporo madžarskega naroda in pod vodstvom komunistov. Bistvo tega programa je široka demokratizacija madžarskega javnega življenja, madžarska pot v socializem v skladu z našimi posebnostmi, velikimi nacionalnimi cilji in splošnim temeljitim zboljšanjem življenjskih pogojev delovnih množic. Zato je sedaj najvažnejše, da ohranimo red, mir in disciplino. Sovražni elementi so se pridružili mirnim demonstracijam

smemo dovoliti, da bi naš svetli narodni program umazala kri.

Madžarska vlada se pripravila na mirno in konstruktivno delo. Vlada je sklenila, da ne bo dovolila, da bi jo odvrnili s poti široke demokratizacije in da bo v skladu s koristimi madžarskega naroda uveljavila program, o katerem so razpravljali v najširših ljudskih slojih. Nočemo politike maščevanja, temveč politiko pomirnice. V skladu s tem je vlada sklenila, da vseh tistih, ki bodo prostovoljno položili orožje in končali boj, ne bo postavila pred naglo sodišče, kot je to storila tudi s skupinami, ki so se do zdaj predale.«

Potem je Imre Nagy pozval delavce, naj čuvajo svoje tovarne in stroje. »Mir, disciplina in red,« je poudaril Nagy, »je zdaj najvažnejše geslo.«

Na koncu je napovedal, da bo kmalu podrobno obrazložil program vlade, o katerem bo razpravljala narodna skupščina, ki se bo kmalu sestala. »Gre za našo prihodnost,« je pripomnil. »Pred nami je pot narodnega preporoda. Podprite vlado! Zagotovite nadaljnje mirno, konstruktivno in ustvarjalno delo! Zagotovite, da bo vsak delovni človek naše dežele nemoten delal v svojo korist in v korist bodočnosti svoje družine! Stopite na stran Partije! Bodite prepričani, da bomo, učeč se na napakah v minulosti, našli pravo pot v izgradnji naše domovine.«

madžarske mladine, zavedli so številne dobronamerne ljudi in se obrnili proti demokraciji in ljudski oblasti.

Zdaj je prva in najvažnejša naloga, da hitro uredimo razmere. Potem se bomo lahko sporazumeli, ker večina madžarskega prebivalstva in vlada hočeta isto.

Zavedam se velike skupne odgovornosti do naših narodnih koristi in zato pozivam slehernega mladince, moža in ženo, državljanca, delavca, kmeta in izobraženca, da se postavite na trdno stališče, da ohranite mirno kri in da se uprete provokatorjem, da pomagata obnoviti red in podprete naše organe, ki ga vzdržujejo. Preprečiti moramo prelivanje krvi s skupnimi silami in ne

Dogodki na Madžarskem

(Nadaljevanje s 1. strani)

Muenicha in Imre Nagya. Člani novega politbiroja so Antal Apor, Sandor Gaspar, Ernő Gerő, Andras Hegedis, Janos Kadar, Gyula Kalay, Karoly Kis, Jozef Kebel, Gyergy Marosan, Imre Nagy in Zoltan Szanto. Kandidata politbiroja sta Geza Losonczi in Sandor Ronay. CK je potrdil, da ostane Ernő Gerő še nadalje na položaju prvega sekretarja SDLM. Sekretarji CK so Ferenc Donat, Janos Kadar in Gyula Kalay.

CK je predlagal izvidiju Narodne skupščine, naj izvoli Imre Nagya za predsednika ministrskega sveta, Andrasa Hegedisa za prvega namestnika ministrskega sveta. Politbiroju je naročil, naj ne odlašajo s sestavo predlogov o izpolnitvi nalog, ki stoje pred partijo in državo.

Reakcionarna provokacija

Na raznih krajih Budimpešte je prišlo do spopadov med skupinami manifestantov in varnostnimi organi. Sodijo, da so spopadi zahtevali žrtve.

Ob 04.50 je radio Kossuth objavil: Fašistični reakcionarni elementi so z orožjem napadli javna poslopja in naše enote javne varnosti. Da bi obnovili red, so bila do preklica prepovedana vsa zbiranja, zbiranje ljudi in sprejema. Varnostni organi so dobili ukaz, da proti kršiteljem te odredbe najstroje postopajo po zakonu.

Potem je notranje ministrstvo Madžarske objavilo naslednje sporočilo: »Ker prevratniški protirevolucionarni elementi še nadalje ropajo po mestu, opozarjamo prebivalstvo, naj do devete ure ne hodi iz hiš.«

Sprito neredov je bila že ponoči imenovana nova vlada, ki je takoj izdala odredbo z veljavnostjo za celotno ozemlje države. Odredba določa, da bodo kaznovani s smrtjo tisti, ki bodo zagrešili dejanja, ki sodijo v pristojnost nagle sodišče: dejanja, storjena z namenom, da bi vrgli ljudsko oblast, upor, hujkanja in upor, pozivi in združevanja, ki bi imela tak namen, uboji, požigi, skrivanja razstreliva kakor tudi kazniva dejanja, ki bi ogrozila javno varnost, pa tudi drugo nasilje proti oblasti in posameznikom. To odredbo, ki je začela takoj veljati, je podpisal novi predsednik vlade Imre Nagy.

Davi je radio Kossuth objavil uradno poročilo, ki pravi, da je »oboroženi napač protirevolucionarnih tolp ponoči ustvaril zelo resen položaj. Banditi so vdrli v podjetja, javna poslopja, mnoge državljane in pripadnike oboroženih sil ter državne varnosti pa so ubili. Organi upravljanja niso računali, da bo prišlo do krvavih napadov, in so se zato obrnili za pomoč na sovjetske enote, ki so na Madžarskem ozemlju na podlagi varšavske pogodbe. Sovjetske enote so se prošnji vlade odzvale in pomagajo pri vzpostavljanju

Zlom protirevolucionarnih skupin

Danes popoldne je radio Kossuth razglasil, da se je pred večerim mostom v Budimpešti predalo 120 kontrarevolucionarjev. V tej skupini je bilo tudi več zapeljanih mladincev. Vdala se je tudi protirevolucionarna skupina, ki se je bojevala v tovarni kovinskih cevi v Radaijevi ulici. Na poziv vlade so delavci v mnogih podjetjih osnovali oborožene delavske straže, da bi zaščitili tovarne in zavarovali stroje pred kontrarevolucionarji. Oborožene straže so v tovarnah Ikarus, v tovarni avtomobilskih delov, v tovarni elektronskih instrumentov in v številnih drugih tovarnah.

Ob prihodu izraelske parlamentarne delegacije pod vodstvom ministra Mordehaija Namirja (pred mikrofonom) v Ljubljano, kjer ga je sprejel predsednik Republiškega zbora Jože Rus

Demonstracije v Severni Afriki

(Nadaljevanje s 1. strani)

nizije je prišlo do manjših spopadov s francoskimi enotami, v Sfaxu pa so zažgali tri francoska vojaška vozila in razorožili kakih deset francoskih vojakov.

Tudi iz Tripolisa v Libiji prihajajo poročila o velikem ogroženju ondotnega arabskega prebivalstva. Na poziv vlade so danes razglasili 24-urno stavko solidarnosti z Alžircom. Libijska vlada je izročila francoskemu predstavniku tudi pisni protest.

V Rabatu je imel izvršni odbor Istiklala izredno sejo, na kateri so obravnavali položaj, ki je nastal z ugrabitvijo voditeljev alžirske Fronte narodne osvoboditve in sklepom francoske vlade, da bo prekinila francosko-maroško pogajanja o neurjenih vprašanjih med obema deželama. Po seji so objavili, da bo treba znova proučiti politiko Maroka nasproti Franciji in da mora biti maroško ljudstvo še nadalje budno, da bi ohranilo svojo težko pridobljeno svobodo in ohranilo svoje nacionalno dostojanstvo. Vodstvo Istik-

klala ostro obsoja ugrabitev alžirskih voditeljev. »Francoska vlada si je naprtila hudo odgovornost, ker bo imelo to njeno početje hude posledice za francosko-maroške odnose.« Ti odnosi so ogroženi prav v trenutku, ko so se začela iskrena prizadevanja, da bi končali vojno v Alžirju in ustvarili pogoje za lojalno sodelovanje.

Arabski poziv

Kairo, 24. okt. (AFP). Jordanski veleposlanik v Kairu in predsednik zasedanja Sveta Arabske lige Fawzi el Mulki je poslal generalnemu sekretarju OZN brzojavko, v kateri ga obvešča o »hudem vznemirjenju«, ki je nastalo v Svetu Lige, ki je zvedel za ugrabitev alžirskih voditeljev. »Svet Arabske lige smatra, da je to dejanje očitna kršitev mednarodnih zakonov in sporazumov.« Svet Arabske lige poziva Hammarskjöldu, naj napravi ustrezne korake, da bi zagotovil varnost alžirskih voditeljev in njihovo osvoboditev.

VOJAŠKA KONFERENCA V AMANU

Jordanija bo revidirala vojaško in gospodarsko pogodbo z Britanijo?

Aman, 24. okt. (AFP). Kralj Hussein je danes novinarjem izjavil, da je »velika možnost, da bo Jordanija zahtevala revizijo anglo-jordanske pogodbe,« ki naj bi jo prilagodili sedanjim razmeram.

Za ureditev palestinskega vprašanja, je dejal, je potrebna »enotnost arabskega sveta, prav tako pa je treba, da ravnajo veleposlaniki po načelih pravice in zakonitosti in da podpro ureditev, ki bo vrnila jordanskemu narodu v celoti njegove pravice in njegove izgubljene domove.« Kralj Hussein je poudaril, da gleda Jordanija na arabski svet kot na nedeljivo celoto.

Vojni minister in načelnik generalnega štaba oboroženih sil Egipta general Abdel Hakim Amer se od večera mudi v Amanu. Sestal se je z jordanskim načelnikom generalnega štaba generalom Ali Abu Navarom. Sestanek se je udeležil tudi sirski general Tefvik Nizamedin, načelnik generalnega štaba sirskih oboroženih sil, ki je prav tako večer prispeval v Aman. Konferenci vojaških funkcionarjev treh arabskih dežel je predsedoval jordanski kralj Hussein.

Uradno so objavili, da je bilo to posvetovanje sklicano, da bi uredili nekatera tehnična vprašanja, ki so skupna vojskam vseh treh dežel. Predstavnik egiptovske vojaške delegacije je sporočil novinarjem, da gre za »združitve poveljstev egiptovske, sirske in jordanske vojske«. Pripomnil je, da narekujejo združitve razburljivi dogodki na mejah arabskih dežel.

Kairo, 24. okt. (AFP). — Razgovorom v Amanu pripisujejo politični krogi velik pomen. Obveščeni krogi v Kairu menijo, da se razgovori nanašajo tudi na vskladitev vojaške pomoči, ki jo nudita Jordaniji in Egiptu. Poudarili so, da se razgovori tudi širšega političnega pomena in da bodo zajeli tudi vprašanje angleške vojaške pomoči Jordaniji.

V Kairu poudarjajo, da se amanski razgovori razvijajo v pogojih nedvomnega poraza angleških in bogdadske politike v Jordaniji, kar je prišlo do izraza na nedeljskih volitvah, in splošne težnje Jordancev, da bi navezali tesnejše stike z Egiptom. S tem tesnejše stike z Egiptom, Sirijo, Saudsko Arabijo in drugimi arabskimi deželami. Na nedavnem posvetovanju v Riadu so se pred-

stavniki arabskih dežel sporazumeli o stalni vojaški in finančni pomoči za oborožitev in vzdrževanje jordanske narodne garde. Takoj potem sta začela Egipt in Sirija pošiljati Jordaniji orožje. Predsednik Naser in general Hakim Amer sta istočasno izjavila, da je Egipt pripravljen tudi neposredno intervenirati, če bi grozila Jordanu invazija ali okupacija. V Kairu so prepričani, da bo v Amanu sproženo tudi vprašanje gospodarske pomoči arabskih dežel Jordaniji v znesku 10 milijonov funtov, ki naj bi zamenjala angleško pomoč. Egiptovski krogi vidijo v amanskih razgovorih izraz arabske enotnosti in odločnosti treh dežel, da se upro tujemu vplivu in zvezam, zlasti bagdadske.

400 MILIJARD PRIMANJKLJAJA V ZUNANJI TRGOVINI ITALIJE

Rim, 24. okt. V letošnjih prvih sedmih mesecih je Italija uvozila za 1126 milijard lir blaga, medtem ko je znatna vrednost izvoza 745,2 milijarde lir. Uvoz je narastel zaradi tega, ker Italija potrebuje čedalje več surovin za industrijo.

OB POVRATKU NAŠE PARLAMENTARNE DELEGACIJE IZ POLJSKE

ENOTNOST POLJAKOV v iskanju novih, lastnih poti v socializem

Beograd, 24. okt. (Tanjug).

S posebnim letalom se je danes vrnila iz Varšave v Beograd jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki se je mudila na Poljskem 14 dni kot gost poljskega Sejma. Na zemskem letališču je dal vodja naše parlamentarne delegacije predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić novinarjem naslednje izjave: »Naša parlamentarna delegacija je vrnila obisk delegaciji poljskega Sejma, ki se je mudila v naši deželi v minulem septembru. Na svoji poti smo bili v Varšavi in po raznih krajih Poljske deležni toplera, pristranskega in prijateljskega sprejema. Zdaj smo trdno prepričani, da je podlaga takšnih odnosov poljskega naroda in njegovih predstavnikov do naše dežele in njenih narodov tako v istovetnih težnjah in idealih v njihovem zgodovinskem razvoju in težavah, ki so jih morali premagovati na poti k uresničenju svojih narodnih in političnih ciljev, kakor še bolj v čustvih prijateljstva in tesne povezanosti v sedanjem skupnem boju za mir na svetu in za socializem.

Povsod so nam omogočili, da so se člani naše delegacije seznanjali z vsem, kar jih je zanimalo. Hkrati smo povsod videli veliko zanimanje za našo deželo in za naš socialistični razvoj. Videli smo lahko opustošenje, ki je zadelo Poljsko v drugi svetovni vojni, in prepričali smo se o velikanskem žrtvah, ki jih je prispeval poljski narod. Vse to je glasen opomin svetu, naj stori vse, da prepreči nove vojne, ki bi zadale vsemu človeštvu še strašnejše opustošenje.

Spoznali smo tudi velike napore Poljske po vojni za obnovo in gospodarski napredek dežele. Mislim, da je potencial poljskega gospodarstva na takšni ravni, da pomeni solidno in trdno podlago za premagovanje sedanjih težav in za še hitrejši razvoj v prihodnosti. Iz Poljske prinašamo globoke

vtise o enotnosti poljskega naroda in v iskanju novih, lastnih poti v njegovem socialističnem razvoju. Ves poljski narod je zdaj prevzet z naporom za svoj nadaljnji demokratični razvoj in za ureditev vseh gospodarskih vprašanj dežele. Lahko se samo veselimo, da je zadnje politične dogodke spremljal tako buren vzpon zavesti in enotnosti poljskega naroda. Trdno smo prepričani, da bodo delovni ljudje Poljske s svojim vodstvom na čelu uspešno izpolnili svoje zasnove in mislimo, da bo ta razvoj obogatil izkušnje in prakso socialističnega razvoja nasploh. Narodi Jugoslavije imajo v poljskem narodu velikega prijatelja v boju za mir in socializem.

Jugoslovansko parlamentarno delegacijo so sprejeli na zemnem letališču naši državni in

partijski funkcionarji. Sprejem se je udeležil tudi odpravnik poljskega veleposlanstva v Beogradu Zigismund Petruszynski.

Pred odhodom iz Poljske je Petar Stambolić poljskim novinarjem izjavil:

»Med našim bivanjem na Poljskem smo se seznanili z enotnostjo poljskega delavskega razreda in vsega ljudstva z njegovim vodstvom v boju za socialistično demokracijo, za ureditev mnogih drugih važnih vprašanj, katerih pomen presega meje Poljske.

Odhajamo trdno prepričani, da bo nadaljnji splošni razvoj prijateljskih stikov med našima deželama in narodi prispevala k utrditvi in poglobitvi načel, ki so čedalje bolj značilna za stike med različnimi deželami in ki morajo postati podlaga odnosov med socialističnimi deželami.«

Le sueško vprašanje na najnovejšem sestanku Pineau-Selwyn Lloyd v Londonu

London, 24. okt. (AFP). Danes v prvih urah po polnoči so bili zaključeni francosko-britanski razgovori med zunanjima ministroma Christianom Pineaujem in Selwynom Lloydom. Glavnih posvetovanj se je udeležil tudi mi-

nistrski predsednik Anth. Eden. Po razgovorih je Pineau izjavil, da so na sestanku obravnavali vprašanja sueškega prekopa in »Združenja uporabnikov«. Dejal je, da Francija in Velika Britanija še nadalje vztrajata pri predlogih 18 dežel, da pa sta obe vladi pripravljene proučiti konstruktivne egiptovske predloge in da te predloge zdaj tudi pričakujeta. Novi egiptovski predlogi naj bi »nudili prav tako zanesljiva poročila, kot jih daje naš načrt«. V zvezi z Menonovim načrtom je Pineau dejal: »Vse to je še vedno nedoločeno. S tem načrtom se strinja ves svet, toda nas zanima njegova praktična plat.« Pineau je tudi izjavil, da se bo francoska vlada v zvezi z ladjo »Atos«, ki je balje prevažala egiptovsko orožje za alžirske upornike, obrnila na Varnostni svet.

NEMŠKI INDUSTRIJCI NA OBISKU V SZ

Moskva, 24. okt. Tu se mudi skupina nemških industrijcev iz Porurja, ki nameravajo ostati v SZ več dni. V skupini so strokovnjaki številnih nemških industrijskih podjetij, kot so AEG, Demag, Krupp, Mann in drugi. Ogledali si bodo razna industrijska podjetja v Ukrajini ter industrijsko razstavo v Moskvi.

AVENIJA V LJUBLJANO

Varšava, 24. okt. Lublinski mestni svet je sklenil spremeniti ime glavne mestne ulice, ki se je doslej imenovala »Stalinova avenija«, in ji vrnilo staro ime »Lublinska avenija«.

Tisoč telefonskih pogovorov hkrati prek ene žice

O delu Inštituta za elektroniko na elektrooddelku za šibki tok

Na vseh oddelkih Tehnične fakultete v Ljubljani so pričeli z rednim delom. Naši bodoči inženirji in znanstveniki zopet poslušajo predavanja in se ukvarjajo z eksperimenti na inštitutih, ki jim pomenijo že pravi drugi dom, saj prebijejo v njihovih predavalnicah in laboratorijih pretežno večino delovnega dne.

Med redkimi še preostalimi »brezdomci«, ki še ne razpolagajo z lastno zgradbo, so študentje elektrooddelka za šibki tok. Nič kaj prijetno ni vsakodnevno tekanje od Stare tehnike do barake v Jamovi ulici in spet nazaj. V teh dveh prostorih imajo svoje, že dolgo pretesne predavalnice in laboratorije, ki jih pa še delijo z Inštitutom za elektroniko, s katerim so po značaju dela tesno povezani. Njihove dolgoletne sanje, skupna zgradba Inštituta za

in brezžična telefonija imajo tudi pri nas zagotovljen najširši razvoj. Kljub temu pa tudi prvovrstni študentje na tem oddelku študirajo po deset let in več, namesto da bi diplomirali po predpisanih šestih letih, kar bi bilo brez dvoma mogoče. Zakaj tako?

Zato: večina študentov zadnjih letnikov je v službi pri Inštitutu za elektroniko, kjer proučujejo razne strokovne probleme, to pa jih odločilno ovira pri študiju na Fakulteti. Največ zapeljujejo študente razna podjetja, ki jim namesto štipendije nudijo visoke plače za stransko delo. Sledi še moralni udarec: po diplomi dobiva študent, torej inženir, kot gre v službo, manjšo plačo, kot prej, ko je bil še laborant. Kdo se bo še trudil za diplomo? Študentska prislovice, ki pravi, da je drugo študijsko desetletje mnogo

nam je pripovedoval in obenem razkazoval laboratorije v baraki dr. ing. Lasič, »kajti brez zaščitnih naprav se ne moremo ubraniti vdihavanja strupenih živorebrnih par. Poseben problem je še tekoči zrak, ki ga mnogo porabimo za ohlajevanja pri naših poskusih. Dobivali smo ga najprej, za drage denarje seveda, iz Tovarne dušika v Rušah, vendar ga je pri prevozih v Ljubljano redno skoraj polovica izhlapela. Sedaj ga kupujemo od Inštituta Jožeta Stefana.«

Zanimalo nas je, kako vtekočinjeni zrak izgleda. Naš spremljevalec je nallil iz velikega jeklene balona nekaj brezbarvne kadeče se tekočine v termovki podobno posodo. Tekoči zrak je vrel pri 180° C pod ničlo. Ob zadnjem podatku nas je dobobra minila volja, da se поблиže seznamimo z njim...

»TEČAJ O GUMBIH« ZA STROKOVNJAKE

Med številnimi napravami, ki jih namerava Inštitut v kratkem preštudirati in preizkusiti, so najvažnejše:

- nekatere specialne elektrotrнке,
- fotocelice za kinoaparature,
- visokofrekvenčni oddajniki
- nekatere naprave s področja elektronske telefonije.

Kaže, da je študij visokofrekvenčnih oddajnikov najvažnejša naloga v bodočem delu Inštituta. Te naprave so v zadnjem času po svetu zelo cenjene in mnogo uporabljane. Z njimi suše tobak in les, izkoriščajo jih pa še za površinsko varjenje kovin (moderna vojna industrija uporablja ta postopek baje celo pri oblikovanju težkih topovskih cevi), plastičnih snovi (pri nas polivinila) in drugod. Kot nam je povedal ing. Kobe, ki vodi v Inštitutu eksperimentiranje s temi napravami, je bistvo opisanega postopka v tem, da s pomočjo visokofrekvenčnih oddajnikov dovajajo toploto v notranjost predmeta, ne da bi pri tem segrevali njegovo površino. Uporaba teh oddajnikov se bo tudi pri nas gotovo uveljavila, saj ima mnogo prednosti, v primeri z zastarelimi postopki, od katerih manjša poraba električne energije gotovo ni najmanj pomembna.

Upravljanje modernih naprav za znanstveno proučevanje je postalo sila zapleteno, čeprav je v precejšnji meri avtomatizirano. Ob demonstraciji oscilografa na Inštitutu se je izkazalo, da celo strokovnjakom, ki so ga izdelali, ni več popolnoma jasen namen vsakega izmed 40 ali 50-ih gumbov, ki so razvrščeni po stikalni deski. Kar dobri dve minuti je pretekle, preden sta zeleni erti na fluorezirajočem zaslonu zaplesali tako, kot je treba.

»Tudi za nas bi bil že potreben tečaj o gumbih,« je ob tej priložnosti pripomnil ing. Kobe.

NOVOST: STUDIJSKE SOBE

V novoizgrajeno stavbo smo stopili skozi bodoči vhod za študente. Predavanja drugega semestra bodo ti poslušali že v novih predavalnicah.

Nobnih obiskov! Ob glavnem vhodu Inštituta je govorilnica,

kjer bodo lahko vsi gostje počakali na zaželen odgovor, ne bodo pa smeli svobodno hoditi po hodnikih, ker bi to precej oviralo delo v laboratorijih.

Delovni prostor, ne pa reprezentančni! V zgradbi ni kabinetov, celo profesorji imajo vsak samo svoj laboratorij, ki tvori skupaj z laboratorijem njegovega asistenta in laboratorijem diplomantov zaključeno celoto.

Skrb za zdravje osebja! V bifeju bo vsem, ki imajo opraviti z živim srebrom, na razpolago dovolj mleka.

Cas je dragocen! Študijske sobe, v katerih bo imel vsak študent svojo mizo, pri kateri bo lahko študiral v prostem času med predavanji, so novost, od katere si obetajo pomemben napredek v študijskem uspehu.

Skrumno in ekonomično! Skozi vse laboratorije Inštituta vodi osem cevi pod stropom, za plin, butan, vakuum, izpuh in drugo. Zvezane so z napravami v kleti, kjer bo nekakšno »energijsko srece« Inštituta: izvori visokih električnih napetosti, kotli za centralno kurjavo, skladišče za plinske bombe in slično. Z malimi izjemami bo po vsej zgradbi instalirana običajna, ne morda neonska razsvetljava. Odločili so se tudi, da centralne avle ne bodo obložili z umetnim kamnom, kakor so prvotno nameravali. Stavba, ki ima ravno streho, namenjeno preizkušanju anten, bo z opremo vred veljala okoli 250 milijonov din.

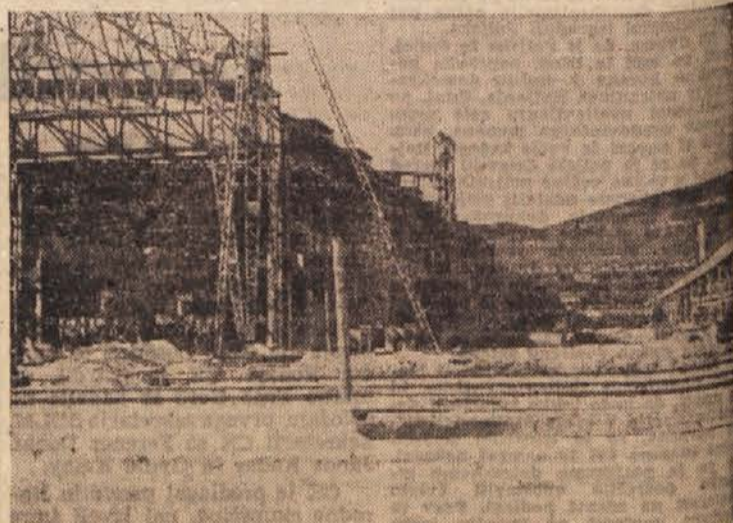
»Dolgo je trajala gradnja in utrujeni smo že. Naši občutki so sedaj nalik občutkom tekača, ki naj, ko je pripelel na Triglav, tam še sprinta sto metrov,« nam je ob slovesu dejal dr. ing. Lasič.

Ponosna štirinadstropnica, ki bo v kratkem pripravljena za vselitev, pomeni našim mladim, pa kljub temu že zaslužnim znanstvenikom, v neki meri tudi pionirjem na svojem področju dela, uresničenje njihovih sanj in vzpodbudo za nadaljnji napredek v korist skupnosti. S. P.

140.000 ton jekla iz Nikšiča

Pred vojno je bil Nikšič majhen zaostal trg z blatnimi ulicami in edina večja tovarna je bila pivovarna. Zaradi ugodnih klimatskih pogojev trče, da je tudi dandanes nikšičko pivno najboljšje v državi. Sedaj pa je postal Nikšič mesto z asfaltiranimi cestami, številnimi novimi stanovanjskimi bloki in hotelom, ki je v tem času poln strokovnjakov, ki sodelujejo pri gradnji velike železarne

Železarna, ki je tako vplivala na razvoj mesta, bo dograjena leta 1958. Takrat bodo poslali iz tovarne že 140.000 ton jekla. Pred kratkim pa je začela poskusno obratovati hladna valjalna jeklenih trakov. Naprave so najmodernejše. Lahko rečeno zadnja novost tehnike. Zato bo proizvodnja precej velika in bomo lahko občutno zmanjšali uvoz valjanih trakov, ki nam jih je doslej močno primanjlovalo

V SKRBI ZA RUDARSKI NARASČAJ

Z višjo kvalifikacijo do večje delovne storilnosti

Vloga rudarske industrijske šole v Trbovljah. Zakaj bi ne združili šole in internata

Povprečna starostna doba rudarjev v zasavskih premogovnikih je razmeroma visoka. Zlasti velja to za kvalificirano in visokokvalificirano delovno silo. Zaskrbljenost, ki jo celo sami rudarji neprestano poudarjajo zastran rudarskega narasčaja, je zatorej popolnoma razumljiva in upravičena. Prilike delovne sile s podočelja je sicer še vedno močan, vendar pa to ne kvalificirano delovno silo zlepa ni moč rešiti enega izmed poglavitnih problemov v naši premogovni industriji: višji strokovni sestav delovne sile.

Ce na priliko presojamo sestav delovne sile v premogovniku Trbovlje-Hrastnik, dobimo naslednjo podobo: namesto 721 visokokvalificiranih delavcev jih dela v premogovniku samo 62, namesto 2007 kvalificiranih samo 1818, pač pa dela namesto 692 polkvalificiranih delavcev 734 in namesto 562 nekvalificiranih jih dela v premogovniku kar 1396. Najobčutnejši je torej izpad visokokvalificirane delovne sile, kjer znaša primanjkljaj kar 659, medtem ko manjka po tarifnem pravilniku 189 kvalificiranih delavcev. Hkrati pa je značilen izreden presežek nekvalificirane delovne sile, ki znaša 834, a tudi pri polkvalificirani delovni sili je 52 presežka. Če upoštevamo, kako odločilna je kvalifikacija zlasti za nadaljnji dvig delovne storilnosti, potem je jasno, da bo treba storiti vse, da se bo začela izdatneje dvigati kvalifikacijska struktura delovne sile. To vprašanje je tembolj pereče v zasavskih premogovnikih, zlasti v trboveljskem, kjer nagleda mehanizacija in nove odkopne metode zahtevajo čedalje višjo strokovnost in znanje.

Prizadevanje, da bi s tečaji, seminarji in podobnimi načini pridobivali nižje kvalificirani delavci višjo kvalifikacijo, se doslej ni kdo ve kako obneslo. V letih od 1951 do 1956 je v trboveljskem premogovniku opravilo 62 delavcev izpite za višjo kvalifikacijo, 385 izpite za kvalificirane in 295 za polkvalificirane. Ker dela na visokokvalificiranih delovnih mestih niso plačana v zadostnem razponu, delavci, čeprav opavljajo ta dela kot kvalificirani, nimajo interesa, da bi opravljali izpite za visoko kvalifikacijo. Ta višja kvalifikacija jim namreč praktično bolj ali manj koristi samo ob upokojitvi, ker vpliva na višino pokojnine. Po sedanjem tarifnem pravilniku delav-

cem po izpitu namreč ni moč povšati nagrajevanja. Očitno je torej, da bo treba stvari tako spremeniti, da bo med delavci čimveč interesa za višjo kvalifikacijo in da bo višja kvalifikacija dajala kar največjo pobudo delovni sili z nižjo kvalifikacijo.

Druga pot, po kateri premogovnik dobiva in obnavlja svojo delovno silo, je rudarsko-industrijska šola v Trbovljah. Toda že sam sestav učencev, ki prihajajo v šolo, priča, da zlasti v premogovnih revirjih precej pada zanimanje za rudarski poklic. V vseh treh letnikih in v obeh oddelkih (rudarskem in električnem) je letos 170 učencev (38 iz Trbovelj, 7 iz Hrastnika, 52 iz drugih krajev trboveljskega okraja, 75 pa iz drugih okrajev Slovenije in deloma tudi iz drugih republik). Po socialnem poreku je 72 % učencev iz delavskih družin, 5 % iz uslužbenških, 18 % pa iz kmečkih. Razen tega je zelo značilno, da prihajajo v šolo učenci iz družin z visokim številom otrok, povprečno iz družin, ki imajo 6 do 8 otrok, prav pogosti so tudi primeri, ko štejejo družine še več otrok. V gnotnem oziru je torej položaj večine učencev zelo šibak, kar povzroča šoli in njenemu internatu precejšnje skrbi.

Mladino, ki prihaja v šolo z najrazličnejših strani in iz raznih socialnih slojev in večinoma slabih razmer, vzgojitelji prvo leto pravzaprav šole dobro spoznajo. Potlej je delo v naslednjih dveh letnikih že laže, zlasti, ker najbolj negativni posamezniki medtem že odpadejo. Delo z mladino je težko zaradi tega, ker ima šola samo tri stalne šolnike in večino honorarnih, ki pa se razumljivo nikoli ne morejo mladini posvetiti v tolikani meri, kot utegnejo to stalni učitelji. A tudi povprečna prejšnja izobrazba učencev je dokaj šibka ter iz-

gube na šoli zastran tega mnogo dragocenega časa.

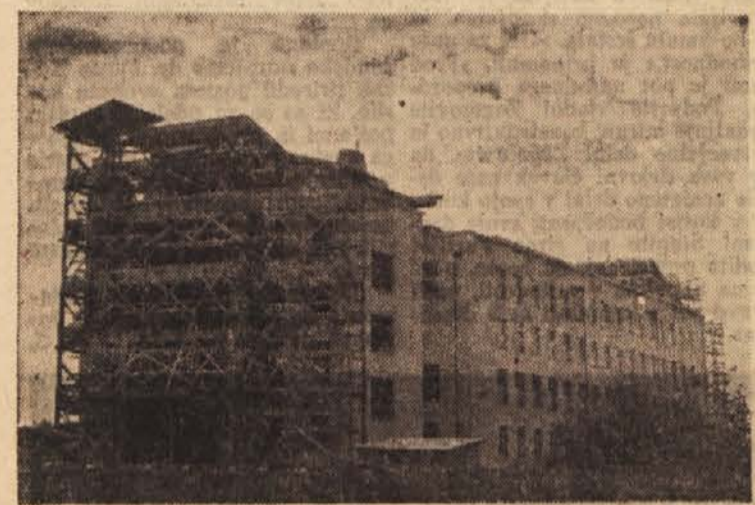
Pretežna večina učencev, razen Trboveljčanov, ima svoj dom v internatu. Ker je šola ustanova rudnika, internat pa okrajna ustanova in ker sta obe ločeni, je opaziti, da se v marsičem vzgoja, ki jo dobe učenci v šoli in v premogovniku, kjer praktično delajo, razblini in ni tako enotna, kot bi morala biti. To so pravzaprav neogibne posledice vzgoje, ki teče po dveh tirihi, pri čemer se zlasti čuti, da so vzgojitelji v internatu razmeroma šibki. Neogibno potrebno bi zatorej bilo, združiti šolo in internat v celoto. S tem bi ne rešili samo vzgojnega problema, ampak tudi kočljiv materialni položaj. Medtem ko premogovnik iz svojega fonda za kadre vzorno skrbi za šolo, je internat v neprestanih težavah. Okraj in občina ne prispevata nič, tako da že po dobrem mesecu pouka učenci še vedno ne vedo, koliko bodo morali plačevati.

Z združitvijo šole in internata pa bi bila možna enotna mladinska organizacija.

Nujna potreba po rudarskem narasčaju in po višji kvalifikaciji, kar je prav te dni tako odločno poudarila komisija zveznega združenja proizvajalcev, narekuje, da preide rudarsko-industrijska šola v Trbovljah iz svojega sedanjega nekako vegetativnega položaja v položaj trdne in dobro organizirane strokovne in vzgojne ustanove. Ustrezno pa bi bilo treba rešiti tudi vprašanje štipendiranja, da bi mogli potem izučeno rudarsko mladino vezati na poklic, kar sedaj ni mogoče, ko se mnogo izučeni mladi ljudi porazgubi. (E)

»Jugoslavija odpluje v Ameriko?«

V ladjedelnici »Split« se ukvarjajo z manjšimi popravili na ladji »Jugoslavije«, ki naj bi v začetku novembra prikrat odplula čez Atlantik. Začela so se namreč pogajanja, da bi to našo ladjo posodili za šest mesecev nekemu pomorskemu podjetju v Floridi (Srednja Amerika), ki bi jo uporabljalo v ondoini poletni sezoni.

Na Mirju je zrasla nova zgradba Inštituta za elektroniko in elektrooddelka za šibki tok

elektroniko in elektrooddelka za šibki tok, pa so danes tik pred uresničitvijo. Ponosna štirinadstropnica, ki stoji med kopalskim Kolesarjem in Jamovo ulico, bo v kratkem pripravljena za vselitev.

V SLOGI JE MOCI

Opoldne smo se oglasili pri gospodarju nove gradnje dr. ing. Lasiču v Visokovakuumskem laboratoriju. Do njegove delovne sobe smo prišli po ozki stezi, ki je vodila skozi pravi gozd skrivenčenih naprav, s katerih so kot češarki visele steklene bučke in epruvete. Prav skrbno smo morali paziti, da ne bi kaj zacinjalo po tleh...

»O naši novi zgradbi želite pisati? Vse prav, toda od mene danes ne boste dobili duhovitih odgovorov. Utrujen sem od dopoldanskih predavanj,« se je glasil prvi pozdrav simpatičnega znanstvenika. Pa smo se vendarle pogodili za razgovor.

Z delom so pričeli leta 1946. brez vseh instrumentov. Deloma so si jih izposojali od drugih fakultet, večinoma pa so jih kasneje sami izdelali. Po ustanovitvi Inštituta za elektroniko so stopili z njim v tesen stik. V tej simbiozi, ko je Inštitut oskrboval Fakulteto z instrumentarijem, ta pa mu je uslugo vračala z usposabljanjem novih kadrov, je bila tudi najboljša rešitev, saj je pri njej ostalo do danes, ko tudi ni vzroka, da bi se to sodelovanje prekinilo. Fakulteta namreč do nedavnega, za razliko od ostalih, ni imela zadostne zaslonbe v industriji, ki na področju njenega dela še ni dovolj razvita. V bodoče pa bodo sodelovanje z industrijskimi podjetji svoje stroke precej razširili, tako predvsem z »lektro« na področju elektronske telefonije, s »Telekomunikacijami« in tudi z Inštitutom za elektrovezve.

Na novo stavbo so pričeli misliti že leta 1949, ko so tudi izdelali načrte zanjo. Zaradi pomanjkanja sredstev so takrat lahko pozidali samo kletne prostore. Zadnja tri leta pa potekajo dela nemoteno, predvsem po zaslugi Ljudske skupščine LRS in Izvršnega sveta, ki jima je izrekel dr. ing. Lasič ob tej priložnosti v imenu Inštituta in študentov prisrčno in iskreno zahvalo za njuno izredno razumevanje.

Zgradba bo razdeljena v šolski in inštitutski del, ki bosta med seboj povezana. Ker je načrt pač že šest let star, bodo zgrajeni prostori ravno zadovoljili sedanje potrebe. Predviden pa je že prostor za bodoče dozidave. Za gradnjo skrbi že od začetka podjetje »Tehnika«, pod vodstvom ing. Smoleja, ki si je s svojim sodelovanjem pri gradnji domala vseh ljubljanskih inštitutov pridobil ime »oče inštitutov«.

PO DIPLOMI PA MANJ PLACE

Študentom opisane stroke se odpira kar najvažnejša prihodnost. O možnosti brezposelnosti ni niti misliti, kajti radio, televizija

lažje preživeti kot prvo, torej ni kar iz tretje zvitva.

ZIVOSREBRNE PARE IN TEKOCI ZRAK

Inštitut za elektroniko ima zasilne prostore v Jamovi ulici, v »luksuzni baraki«, kakor jo imenujejo tisti, ki v njej delajo. Morda je nakoč res bila luksuzna, sedaj pa izgleda vse drugače. Zaradi možvirnih tal se je pod vrtil za, več kot 10 cm. Vratni podboji niso več pribiti, ampak dobesedno visijo s stropa, ta pa so na moč podobna reliefu.

»Se dva meseca naj vzdrži, pa bomo zadovoljni z njo,« pravijo uslužbenci Inštituta, ki so kljub opisanim in še drugim težavam, že marsikaj tako rekoč iz nič ustvarili. Poglejmo njihove izdelke:

● IND (iskalci napak na daljnovodih po radarskem sistemu) so zadovoljili vse tovrstne potrebe v Jugoslaviji.

● Oscilograf, s pomočjo katerega zasledujemo električne pojave.

● Fotomultiplikator je prava slaščica za vse ustanove, ki se pečajo z jedrsko fiziko.

● Cev na potujoče valove omogoča tisoče telefonskih pogovorov preko ene žice. Podjetje PTT jo, zaenkrat še z uvoženimi aparati, že uvaja na relaciji Ljubljana—Beograd.

● Higijensko gledano je naše delo popolnoma nedopustno,«

Omejitev uporabe električne energije

Dolgotrajno lepo in suho vreme je povzročilo hitro upadanje vode v naših rekah, posebno na Dravi in Soči, iztrošene so tudi vse razpoložljive rezerve v akumulacijskih bazenih.

Zato je elektrogospodarska skupnost Slovenije po naročilu sekretariata izvršnega sveta za industrijo in obrt (elektroenergetski inšpektorat) primorana izvajati obsežnejše omejitve porabe električne energije v dnevnem času od 6. zjutraj do 22. zvečer.

Te omejitve se izvajajo tako, da bi nastala za naše gospodarstvo čim manjša škoda. Posamezna večja podjetja so ustavila nekatere obrate ali jih reducirala. Podjetja nižje prioritete »D« pa so morala omejiti porabo električne energije na 87 % normalne porabe ali pa ustaviti obratovanje za 4 dni v tednu oziroma izpustiti dve dnevi izmen. Podjetja nižje prioritete »C« reducirajo 33 % ali pa izpuste 1 dnevno izmeno.

Zaradi nediscipliniranosti nekaterih odjemalcev je nastala tudi potreba izklapljanja omrežja široke porabe, male industrije ter

obrti v dopoldanskih in popoldanskih urah.

Zato se pozivajo vsi odjemalci električne energije, da tako v industriji kakor v gospodinjstvu skrajno varčujejo z električno energijo, oziroma, da se strogo ravnajo po odrejenih redukcijah. Predvideva se, da bo to stanje trajalo do nastopa slabega vremena z izdatnimi padavinami.

Primanjkljaji električne energije sicer izvirajo v glavnem iz pomanjkanja vodne energije, pa tudi zaradi splošnega porasta konzuma električne energije pri industriji in široki potrošnji.

Primanjkljaje vodne energije krijemo, kolikor je to mogoče, z našo novo zgrajeno termoelektrarno, energijo dobavljamo iz obeh agregatov v termoelektrarni Soštanj 80 MW in agregata v termoelektrarni Trbovlje 20 MW. Kljub temu primanjkuje dnevno ca. 800.000 kWh za kritje konzuma.

Primerjava celotne proizvodnje energije v Sloveniji na generatorjih v letu 1955 za meseca avgust in september z letošnjo proizvodnjo nam da sliko:

	1955	1956	Porast
september	113.336.453 kWh	146.904.108 kWh	+ 29,6 %
avgust	112.454.914 kWh	161.976.915 kWh	+ 44 %

Elektrogospodarska skupnost Slovenije

NOVA SRBSKA PROZA

Rembrandt van Rijn: Usmiljeni samaritan

GLEDALIŠKO ŽIVLJENJE NAŠIH MEST

Novo mesto in gledališče

Odkar je gledališka družina KD »Dušan Jerab« v Novem mestu nekako prenehala z delom, je vprašanje novomeškega gledališča znova odprto. Komur je poznano dosedanje delo te družine, saj si je gledališče priborilo prvo mesto na republiškem in drugo mesto na državnem tekmovanju amaterskih gledališč, je resnično lahko začuden nad njegovim dosedanjim molkom in nedelavnostjo. Pregovor »molk je zlato« se je to pot izkazal celo kot kvaren. Molk gledališča je bil namreč vse drugo prej kakor pozitivni. Isto je pokazal tudi nedavni sestanek igralcev, na katerem so ti prvič glasno spregovorili in razkrili vzroke, ki so zavirali delo gledališča.

Kakor je bilo razvidno iz razprave na sestanku, je še vedno glavni problem dejavnosti in nedelavnosti gledališča — denar. Ta ni dopuščal uprizoritvi nobenega večjega in zahtevnejšega gledališkega dela. Društvo namreč nima kulis, kar jih pa ima, niso dosti prida, za nove pa seveda ni nikoli denarja. Razen tega imajo težave tudi s prostori: v Prosvetnem domu ni prostora za vaje. Vadijo pod odrom, kjer pa jih pri študiju zelo moti kino. Zato se vse vaje po navadi zelo zavlečejo, kar jemlje igralcem voljo do dela. Društvo je sicer sporočalo svoje težave mestni občini, vendar pa niso bili preveč uspešni. Tako se je dogodilo, da so prejeli razne podpore športniki in tudi nekateri druge gledališke družine v občini, gledališče pa je tiho životalo in se zavijalo v molk. Zdjaj so končno obljubili finančna sredstva tudi gledališču.

Na sestanku so govorili tudi o režiserskem zboru. Načeli so vprašanje poklicnega režiserja. Člani gledališča so bili mnenja, da ni potreben poklicni režiser, ki bi le bremenil blagajno, marveč bi bil gledališču nujno potreben resnično dober organizacijski vodja, ki bi bil istočasno tudi ekonom. Režiserja imajo namreč sami, gre le za vsestransko zaupanje članov gledališča tem režiserjem. Pet, šest režiserjev, ki jih družina premore, bo

lahko kos tudi zelo zahtevnim dramskim delom, če bodo režiserji res samo režiserji, ki se bodo posvečali samo režiji in študiju dela. Dostojen pa je moral biti režiser tudi scenograf, rekvizitor, kostumer, dostikrat celo sufler in inspicient, po potrebi pa tudi razsvetljaja in prestavljalec kulis. Izkazalo se je, da je članstvo gledališke družine disciplinirano in kljub temu, da dela prostovoljno, dela vendarle z veliko ljubeznijo. Zdjaj, ko so že skoraj odstranjene najtežje zapreke in bo priskočila mestna občina gledališču na pomoč, kaže, da bodo skoraj pričeli z intenzivnim delom. Studirajo že dramo »Molčeca usta«, režiserski zbor pa bo sestavil dokončni letni repertoar.

Štiri knjige so te dni izšle v Beogradu, ozir. v Novem Sadu, štiri knjige sodobne srbske proze, ob katerih bi se rad čisto kratko ustavil. Vsaka izmed njih je na svoj način zanimiva, vse štiri skupaj pa pričajo o široki amplitudi v današnjem srbskem pripovedništvu. In še to: vse štiri knjige so napisali predstavniki mlajšega oziroma najmlajšega pisateljskega rodu.

Erlh Koš (rodil se je l. 1913 v Sarajevu) je pripovednik realistične smeri, ki je začel pisati po zadnji vojni. Dostojen je izdal pet novelističnih zbirk (V ognju, 1947; Tri kronike, 1949; Zapiski o mladih ljudeh, 1950; Čas: vojni, 1952; Najlepša leta, 1955), v katerih zvečine prikazuje dogodke in ljudi iz zadnje vojne in po njej. Razen tega je prevedel dvoje klasičnih nemških del, namreč Chamissovega »Petra Schlemihla« in Goethejevo »Pesnništvo in stvarnost«, ki jo bo v kratkem izdala beograjska založba »Nolit«. Živi stalno v Beogradu.

Celotni naslov njegovega najnovejšega dela, ki ga je izdala Matica srbska v Novem Sadu na 115 straneh, se glasi: »Čudnovata povest o kitu velikom, takodje

zvanom Véliki Mak«. Za kaj pravzaprav gre? Prvič, za prvo obsežnejšo Koševu pripovedno delo, drugič, kar je poglavitno, pa za sorazmerno uspešno satirično delo, čigar ost je naperjena proti ne tako redkim pojavom snobizma in mondenstva v naši družbi včeraj in danes. Pisatelj je že v svoji zadnji knjigi novel nakazal razvoj v satirično smer, saj je v nji objavil nekaj novel, ki so tematično napisane v duhu najnovejših knjig.

Od kod ta kit Véliki Mak? Verjetno se boste še spomnili, da je pred tremi leti po naključju zablodil v naš Jadran kit, ki so ga ubili in potem mrtvega razstavljali po naših največjih mestih. Tudi Beograščani so ga lahko videli, in tam se dogaja tudi Koševa satirična povest. Seveda bi se prav tako lahko zgodila v katerem koli večjem mestu pri nas. Na podlagi čisto zunanjih dogodkov, ki so bili nujna spremljevalka kitove epizode, torej na temeljih nečesa tako rekoč drobnega anekdotičnega, čisto zunanje, se je posrečilo Kašu več kot osmešiti — saj konec koncev je to delo bliže tragičnemu kot smešnemu — tisto povprečno, nevarno in plitvo psihoz človeka, ki je brez hrbtnice, ki nima nič svojega, osebnega, ampak ga tudi najmanjši, čeprav nenavadni dogodek, spravi iz ravnotežja, ga potegne za seboj, tako rekoč oslepi in pritira do dejanj in zaključkov, katerih družbeno škodljivost ni treba posebej poudarjati. V delu, ki je čudno premišljeno in trdno komponirano, je Koš kljub sila abstraktni ideji, okrog katere je nanzil prizore iz naše vsakdanjosti, le več kot zgovorno izpričal potrebo, da si mora človek kljub vsemu o slehernem vprašanju, dogodku ali pojavu ustvariti svoje mnenje, ne pa opije drveti za tistimi, ki jim je vsakodnevno puhlo in človeka nedostojno izživljanje v brezpomembnih pripetljajih vse, kar zmorejo.

Knjigo je ilustriral znani slikar Milo Milunović.

VODA, OGLASI SE!
Dragoslav Grbić (rodil se je l. 1926. v Čacku) je od začetka pisal pesmi in po vojni izdal štiri

zbirke. Potem se je lotil proze, in sicer kar sceloma. Pred kakega pol leta je izšel njegov prvi roman »Voda, oglasi se!«, ki je pod konec lanskega leta prejel tretjo nagrado na natečaju »Narodne prosvjete« iz Sarajeva. V tem kratkem romanu je pisatelj v okviru graditve ene izmed naših velikih hidrocentral prikazal našega današnjega povojnega človeka.

Grbić je na vsej črti psihološki pisatelj. Zbirka teh štiriindvajsetih kratkih proz, tako rekoč črtic, ki je pravkar izšla na 108. straneh pod naslovom »Živi med mrtvimi« v zbirki »Savremeni« Srbske književne zadruge, pomeni zaznaven vzpon v primeri z omenjenim romanom. Ti drobni, pa tako človeško napisani in prepričljivi zapiski o srbskem človeku v vojnem in povojnem času so nekaj, kar človeku leže na srce. Črtice je pisatelj razdelil v tri poglavja, v »Iskanja«, »Priče« in »Nesporazume«. Gre za sila poglobljeno pisanje, ki ga je povzročila zad-

pravi iz zadnje vojne. Tudi on prikazuje beograjskega človeka, prav kot Grbić. Tudi njegova knjiga, imenovana »Pesnik in slava«, ki je izšla v zbirki »Savremeni« Srbske književne zadruge (99 strani). Obsega tri najstj zgodbe, precej podobnih tistim, ki jih je pisatelj že pred nekaj leti zbral v knjigi »Sene nad Beogradom«. Zvečine gre za meštanski in malomeštanski sloj. Z vseh mogočih strani osvetljuje pisatelj predstavnike najrazličnejših stanov v letih okupacije v velenestu, v nekaterih novellah pa poseže tudi v partizansko tematiko (ena najpoglobljenejših je gotovo »Kamion«). Literarno so Djurdjevičeve zgodbe kar spretno napisane, nekatere tudi deloma poglobljene, v vseh pa je nekaj vedrega, kljub tako mračnemu okupacijskemu ozračju, hkrati pa je v njih ironičen prizvok, ki je pač posledica avtorjevega vedrejšega gledanja na življenje. In prav po tem temeljnem občutju, po načinu pripovedovanja, sta si Djurdjevičeva in Grbičeva knjiga daleč narazen. Medtem ko so Djurdjevičeve zgodbe le prijetno, tudi književno dognano branje, seže Grbić, ki je v velikih skrbah za človeka, za njegovo etično podobo, prav res do srca.

IZ JAKOPIČEVEGA PAVILJONA

Vito Globočnik: Delavec

MISOLOVKA

In nazadnje še nekaj besed o »Misolovki« Radomira Konstantinovića (rodil se je v Subotici 1928. leta). Roman je to, zelo obsežen roman, in zelo svojevrstno napisan. Konstantinović je pred dvema letoma objavil svoj prvi roman »Daj nam danes«, prej pa še knjigo pesmi. »Daj nam danes«, ki je zajet iz okupiranega Beograda, je izrazito psihološki roman. Pomeni dragoceno, svojevrstno, nazvotno obrnjeno delo, ki je bilo takoj tudi nagradeno. S svojimi skoraj pet sto tesno nabitimi stranmi ne pomeni lahkega in vsakdanjega branja, čeprav je v primeri z »Misolovko« zdaleč jasnejši in zato tudi prikupnejši. »Misolovka« je roman velenesta, abstraktnega mravljišča milijonov ljudi, polnega zmešnjave vseh mogočih hrupov, totalna, vseobsežna podoba urbanizacije, torej nikakor konkretnega mesta. Toda roman ni napisan zaradi velenesta, ampak zaradi človeka v njem. Temeljni problem, ki ga pisatelj rešuje, je vprašanje človekovega odnosa do sebe na eni in do družbe na drugi strani. Gre za osebnost, hkrati pa za ravnotežje v nakazani smeri, ki ga avtor trudoma išče. Z drugimi besedami: kako naj človek ostane svoj in človek v tem labirintu, ki ga naskakuje in mami in ugonablja na vseh straneh. Metafora in simbol sta Konstantinoviću v krvi. Njegov drugi romanski tekst je torej nedostopnejši od prvega, pomeni pa vsestransko novatorstvo, tematično in oblikovno. Poizkus je to, ki zahteva od bralca veliko, roman, ki ga ni mogoče prebrati na dušek in ki je tudi po formi zgrajen čisto na drugih temeljih kot naši klasični romani, kamor štejemo tudi tiste, ki so izhajali zadnja leta.

Tone Potokar

PESNIK IN SLAVA
Tudi Miodrag Djurdjević zameja iz okupacijskih časov, se

Teden kulture v Kostanjevici

V Kostanjevici na Krki se je v soboto, 20. oktobra začel kulturni teden, posvečen prazniku zgodovinskega mesteca ob Krki. V tem tednu se je vsa Kostanjevica zelo razgibala, saj so občani priredili več lepih proslav in akademij, med drugim tudi teledavno, itd. Posebno je vredno omenbe, da so v teh dneh priredili v Kostanjevici razstavo slovenske grafike, obenem pa uprizorili v okviru igralske družine KUD »Lojze Košak« celo vrsto dramskih del. Otvoritveno predstava Benelličeve »Ljubezen treh kraljev« je bila v soboto, v nedeljo so dajali Kreftove »Celjske grofe«, v torek Cufarjevo »Ameriško tatvino«, danes pa je na sporedu Thiemayerjeva drama »Mladost pred sodiščem«, medtem ko bo v soboto krstna predstava Lada Smrekarja »Kloštrski žolnir«, ki pa ni gola dramatizacija Jurčičevega teksta, marveč je avtor Lado Smrekar, ki je hkrati režiser in vodja igralske družine, posebej za to delo preštudiral nekatere zgodovinske detaje in jih uporabil pri svoji dramski priredbi. Za kulturni teden je igralska družina izdala tudi svoj gledališki list, v katerem je obravnavan razvoj amaterske gledališke dejavnosti v Kostanjevici od nekdaj do danes.

Tako obširen program, kot ga je nastudirala kostanjeviška igralska družina, je vreden vsega priznanja. Izbrana dela pričajo o resnih in kraju primernih repertoarnih prizadevanjih. Poudariti

Redek koncertni dogodek

SLOVENSKE SKLADBE NA SLOVENSKA BESEDILA

Jutri zvečer bo v Slovenski filharmoniji koncert, ki bo — v skladu z repertoarno politiko te naše pomembne glasbene ustanove — predstavil tri nove slovenske skladbe. To pot bodo to tri kantate za soliste, zbor in orkester treh slovenskih avtorjev: Blaž Arnič je napisal kantato na Zupančičevo besedilo »Z vlakom«, Marjan Kozina glasbo na Aškercovo besedilo »Tlaka«, Rado Simoniti pa, ki je hkrati dirigent tega koncerta, je uglasbil »Prvomajske kolednike« Otona Zupančiča. Pri koncertu bodo sodelovali sopranistka Zlata Gašperšič, altistka Bogdana Stritarjeva, baritonist Samo Šmerkoli in basist Tone Petrovič ter zbor in orkester Slovenske filharmonije.

Ker gre vsekar za redki dogodek na našem koncertnem odru, saj bomo slišali, kako se beseda naših pesnikov pretaka v glasbeno govorico naših skladateljev, smo se obrnili na skladatelja Blaža Arnića in dirigenta Rada Simonitića, naj nam kaj povesta ob tej priložnosti.

Blaž Arnič:

»Pesnisko delo Otona Zupančiča navdihuje in bo še navdihovalo slovenske skladatelje. V njegovih melodičnih verzih je vsa vsebina in vonj naše zemlje. Vendar je v življenju navadno tako, da nas pesniki navdihujejo še posebno takrat, kadar s svojo lastno usodo preizkušamo resničnost in globino njihovega spoznanja. Jaz sam sem doslej trikrat življenjsko in usodno doživel vsebino Zupančičeve pesmi »Z vlakom«: prvič kot neboljzen študent, ko sem se odpravil prvič na pot v daljni kraj, v Varšavo, drugič, ko sem delil usodo tisočih ljudi, ki jih je okupator gnal v Dachau in tretjič, morda najgloblje, ko sem hudo obolal na očeh in se mi je vid tako poslabšal, da sem se tako rekoč poslavljajal ne le od svetlobe, temveč tudi od domovine. Ko sem ozdravel, me je prevzela prerोजना življenjska sila. Pred tremi leti mi je dal Rado Simoniti pobudo, naj napišem to kantato. Kar se vsebine tiče, pač ne morem govoriti, saj jo bo vsakdo lahko sam slišal in o njej sodil. Pač pa bo izvedba, kot jo poznam z vaja, po zaslugi dirigenta, res zelo lepa.

Poklicali smo po telefonu tovariša Marjana Kozina, toda ker je bil tisti trenutek še v Beogradu, smo se obrnili s podobnim vprašanjem kar na dirigenta in skladatelja Rada Simonitića.

Rado Simoniti:

Na današnjem večeru bodo predstavljena slovenskemu koncertnemu občinstvu takšna dela, ki so brez dvoma zelo blizu našemu človeku. Skladatelj Blaž Arnič, čigar delo zavzema skoraj polovico koncerta, z nepopisno silo in iskrenostjo tolmači Zupančičev tekst.

Kar se tiče Kozinovega dela, moram povedati, da je vedro in veselo. Ne morem se znebiti ob-

čutka, da ga je avtor napisal z velikim zadovoljstvom, ko je s svoje Trške gore zrl prelepe dolenske kraje in se zavedal, da je naš kmet zdaj dobil zemljo v svojo last.

O svojem delu bi omenil le tole: akcije naših mladinskih brigad niso mogle iti mimo kulturnih ustvarjalcev in tako je naš ljudski pesnik Oton Zupančič zapel svoje »Prvomajske kolednike«. Zupančič je občutil utrip novega življenja, za sebe pa upam, da sem s svojo glasbeno obdelavo podprl njegovo besedo. Smatram, da sem se s tem vsaj malo oddolžil poletu naše mladine.

ŠE BESEDA, PREDEN STOPIS ZA DIRIGENTSKI PULT!

Za dirigenta je vedno važna samo ena stvar in to je, da se za delo navduši. Če ga delo pritegne, potem je dirigent prepričan o umetniški moči tega dela. In tako mislim tudi jaz za obe kantati Blaža Arnića in Marjana Kozine. Zato sem prepričan v uspeh.

Rado Simoniti

Blaž Arnič

Dve uri prisiljene veselosti

Duhovita, aktualistično iznajdljiva, ironično nadahnjena, zelo uprizorljiva pariška bulvarna komedija: to je »Perce« dveh mladih francoskih komediografov Pierra Barilleta in Jean-Pierra Grédyja. Seveda se daleč ni govora o kakšni literarni pomembnosti te komedije na »temo Françoise Sagan in Minou Drouet« ali o kakšni perspektivi trajanja njene uporabnosti. Toda gledališko delo je, kakršnih potrebuje vsako gledališče: nekaj zaradi tega, da pusti publiko do sape in jo sprosti v vsakdanji, »nepoglobljen smeh, nekaj zaradi tega, ker naj gledališče tu in tam odseva tudi govornice in senzacije aktualnega značaja, precej pa zaradi tega, ker je v takih lite-

rarno nepretencioznih komedijah veliko možnosti za igrance, vlog, ki so, kot pravimo, »hvaležna«, sproščujoče in nudijo možnosti za ustvarjalno improviziranje.

Kajpak, komedij take vrste ne gre uprizarjati brez iskričeve veselja, brez smisla za »teaters«, kot je bilo na primer v Mestnem gledališču. Vsaj nekaj kranjskega espritu bi bilo lahko v tej uprizoritvi! Kakšne zabavne možnosti nudi ta pretenciozni tekst in koliko jih je izven tekstual? Toda vse zaman, režiserju ni prišlo prav nič na misel, m gledalci ni preostalo drugega, kot da se tolaži s svojimi lastnimi poznnejšimi domislicami. Razen Julke Staričeve, ki je kot rojena za vlogo o Minouche, in do neke mere Pavleta Jeločnika, si ostali igralci niso znali kdove kako iznajdljivo pomagati iz togega režiserjevega »koncepta«. Zamujena prilika za nekaj razposajeno veselih, z ironičnimi prebliski na račun trenutne francoske literarne mode poživiljenih večerov.

S. F.

POSMTNE OStanke REZISERJA MAKA REINHARDTA, ki je zdaj pokojan v Hastingsu ob Hudson pri New Yorku bodo na željo in po prizadevanju pomembnih kulturnih krogov predelani v Avstrijo. To je povedal direktor gledališča v Jocsstadiu Franz Stoss, ki se je vrnil z gostovanja v Ameriki.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Vesela bolha in

PO VICTORJU HUGOJU PRIREDILA
KATJA OGRINOVA

ILUSTRIRALA
CITA POTOKARJEVA

HUDOBNI KRALJ

Nekoč je živel hudobni kralj, ki je prizadel svojemu ljudstvu mnogo gorja. Vsi so ga sovražili in se ga hoteli iznebiti. A kako? Najmočnejši je bil Kralj je bil.

Vsak dan je bil še malo zlobnejši. To je dalo majhni bolhi pokazala, kako si hudoben. »Bolha? Le čakaj! Takoj ti pokazem!«

»Ti? Kdo si ti?«
»Majhna bolha, ki bi ti rada pokazala, kako si hudoben.«
»Bolha? Le čakaj! Takoj ti pokazem!«

»Storil bom, kar želiš,« je dejal, ko ga je znova pričela gristi. »Tem bolje zate,« je odvrnila. »Kaj naj napravim.«
»Svoj narod osreči!«
»Ne vem, kako.«

Skočil je iz postelje in otresel rjuhe na tla. Toda bolha se mu je skrila v lase.

»No,« je pomislil, »ni je več in lahko bom v miru spal.«
Komaj je položil glavo na blazino, —

Pik!
»Kako? Kaj? Ze spet?«
Pik! Pik!
»Nazaj si drzneš, hudobnica? Samo premisli, kaj počneš! Nič večja nisi kot šivankina konica, pa si upaš gristi enega najmočnejših kraljev sveta!«

»No, pa kaj zato! Briga me!« je odgovorila bolha z njegovimi lastnimi besedami.
»Hu, ko bi te le imel v pesti!«
»Da, pa me nimaš!«

Hudobni kralj one noči sploh ni zatisnil očesa. Tolkel je in tolkel. Ubiti je hotel bolhico. Naslednjega dne so na njegov ukaz počistili palačo od vrha do tal. Posteljo mu je pospravilo deset stark, ki so najbolje v vsem kraljestvu znale loviti bolhe. A niti ena ni ničesar ujela, kajti bolha se je skrila pod ovrtnik kraljeve halje.

Zvečer je kralj, utrujen od neprespane noči, legel na hrbet, četudi pravijo, da tako spati ni lahko. Komaj je ugasnil luč, že je začutil bolho na vratu.

Pik! Pik!
»Kaj pa je to?«
»Jaz — včerajšnja bolha.«
»Pa kaj hočeš?«
»Rada bi, da osrečiš svoj narod.«

»Hej, vojaki! Hej, vsi skupaj! Ujemite to bolho!«

Vojaki so pridrveli. Kralj je bil besen. Vse je trepetalo pred njim. Divjal je po vsej palači in vsi so se ga bali. Medtem pa je bila bolha ves čas skrita v kraljevi nočni čepici. Nič se od vojakov je ni našel.

Kamor je kralj legel, nikjer ni imel miru. Še v travi ne. Po-

Toda bila je usmiljenega srca in je dovolila, da si je kralj pred odhodom napolnil žepe z zlatom. In ljudje so bili presrečni brez kralja.

Marta Gromova

Usoda višnjanskega polža

Višnjanski polž je velika zverina. Ne mislim tu na njegovo moč, ampak na njegovo čast. Nič koliko se je o njem že govorilo in tudi pisalo. Po tem polžu so

stega zlatega polža, mislim zlato polževo lupino, iz katere so včasih pil sami veliki ljudje (ne vem, ali veliki po duhu ali po žepu ali po telesu), ali gre za tiste sli-

dovinsko potrjeno, kakšen je bil polž iz te zlate lupine. Nekateri trdijo, da je bil tudi polž zlat, drugi pa vztrajajo pri tem, da je bila le lupina zlata, a polž je

Višnjani dobili svoje ime: Polžarji. Svoje dni so se meščani zelo jezili na ta vzdevek, a potem, ko je polž prilezel do tolike časti in slave, no potem (tak je pač svet) se niso nič več hudovali nanj. Nasprotno! Ponosni so bili na polža in na svoj vzdevek: Polžarji. Med take, bi rekla, častihlepne ljudi se na žalost tudi jaz prištevam. A ne sodite me pregrdo. Sem čisto pohleven in skromen človek, kakor je pohleven in skromen naš polž. Res pa je, da se na moč rada pohvalim in vsakemu povem, da sem od tam doma, kjer imajo polža priklenjenega.

Včasih me ta ali oni vpraša, kje imamo tistega slavnega polža. a. po pravici povedano — niti ne vem, kje je ta polž in za katera polža pravzaprav gre. Ali za tistega, ki je iz kamna in je gori nekje na Kovačevi hiši pod streho priklenjen; ali gre za ti-

naste polže, ki jih je v vsakem zemelju vsej en ducat in o katerih v Višnji gori skoraj ni nič več ne duha ne sluha. Te polže je namreč pobiral in iztrebil Tonikov stric, naj v miru počiva, ki jih je broncal, jih privezal na zlat in rdeč trakec in jih za med prodajal izletnikom in turistom. Včasih smo tudi mi otroci pomagali stricu pri njegovem poslu in za plačilo smo dobili vsak po enega zlatega polža (mislim pobroncanega) in smo ga potem nosili na prsih kot dragoceno medaljo, prav tako kot so jih nosili izletniki in turisti.

Pa treba je, da se vrnem k stvari. A na koncu vseh koncev še vedno ne vem, komu leti slava. Ali prvemu ali drugemu polžu, ali so v slavo všteti tudi ti zadnji polži slinarji. A še nekaj sem pozabila in naj mimogrede povem tudi to, da polža iz zlate lupine ni nikjer več. Niti ni zgo-

bil mesnat in slinast kakor so mesnati in slinasti vsi polži.

A kdo bi se prepiral ali imajo prvi ali drugi prav. Polža ni več in na žalost je tudi njegova zlata lupina izginila. Kam? Kdo ve? Nekoč jo je odnesel. Ali mu je bila všeč lupina zato, ker je bila polževa, ali si je le zlata požel? Tega ne ve nihče drug razen tisti, ki je lupino odnesel. A naj bo tako ali drugače. Zlate polževe lupine ni več in na žalost tudi Tonikovega strica ni in tako tudi ni pobroncanih polžev. In ker ni ne zlate lupine, ne strica, ki je polže broncal, ne malih njegovih polžev slinarjev in ker tudi kameniti polž sameva pozabljen pod Kovačevo streho in spi kot kralj Matjaž pod goro Peco, tako je na žalost vseh polžev konec. Ostala je le slava in ker je tudi te toliko, da je ni mogoče več zrasati v poln mernik, velik za tri sežnje, potem je, žal, tudi naše zgodbe konec.

Kaj sem videla v naši domovini

Zelo sem bila vesela, ko mi je očka povedal, da bom šla za tri tedne na Dolenjsko. Hitro, le prehitro so minili dnevi, ki sem jih preživela na deželi.

Prišel je dan odhoda. Na vse zgodaj sem se odpeljala z očkom proti Ljubljani. Vožnja je bila prijetna in zanimiva. Kmalu smo se pripeljali do avtostrade. Sreča,

da je vozil avtobus počasi, da sem lahko ogledovala, kako so gradili cesto. Kako je bilo vse živahno. Tu so žerjavi dvigali pesek, zraven pa ga s strojnimi sili seljali in prevlačali z vagončki. Tam so polivali cesto s smolo in jo tlačili. Nato sem se ozrla drugam, kjer so najbrže geometri merili cesto. Nedaleč so delavci kopali jarke za kanale in za njimi so že drugi polagali cevi. Vseposvoda pa je mrgolelo delavcev, da je bila cesta pravo pravcato mravljišče.

Cez nekaj dni sem na poti v Portorož zopet videla, kako so gradili cesto Črni Kal—Koper. Tudi na njej sem videla mnogo zanimivega. Tam so tlačili cesto, tu so jo kockali, pa zopet tam so lomili skale, da bi jo razširili. Ker pa je bila še ozka, smo morali čakati, da je šla dolga vrsta vsakršnih vozil mimo.

A ne gradimo samo v teh delih naše domovine! Po vsej državi rastejo nove hiše, tovarne in šole. Gradimo tudi nove ceste in železnice. Tudi mi pionirji pomagamo. Sicer še ne kopljemo in zidamo, ampak se učimo, da bomo z znanjem koristili domovini.

Mojca Mihelič,
II. a r. klas. gimn.,
v Ljubljani.

Igra z vžigalicami

Zelo preprosta igra. Igralci se razdelijo v dve skupini. Vsaka skupina ima škatlo vžigalic. Naloga se glasi: Vsak mora škatlo odpreti, na odprti strani vzeti vžigalico iz nje, škatlo zapreti in potisniti v nasprotni strani ven ter na tej strani vtakniti vžigalico spet v škatlo. Škatla gre od enega do drugega. Tista skupina, kjer je škatlica najprej naokoli, zmaga. Torej — za spretne prste gre!

NAGRADNA SLIKANICA »Janez se je nekaj spomnil«

Kadar koli mu je kdo omenil, da njegov narod ni srečen, se je namrdnil: »No, pa kaj zato? Briga me!«

»Kaj, ko bi jaz kaj ukrenila?« je premišljevala. »Morda se mi pa posreči pripraviti kralja do tega, da spozna svojo zlobo. Stvar ni brez nevarnosti. A nič ne de — poskusimo.«

Onega večera je hudobni kralj po dnevu hudobnih dejanj legel spat. Nenadoma je začutil, kot bi ga nekdo zbedel s šivanko.

Pik!
Prevallil se je na drugo stran. Pik! Pik! Pik!
»Kdo me tako zbada?« je zavpil na ves glas.
»Jaz,« se je začul droben glas.

Sadjak Olga:
JURČKOVE SANJE

Čudne sanje je sinoči Jurček sanjal celo noč, ko se zjutraj je prebudil, bil bolan je ves in vroč.

Na vsa polja in gozdove je zapadel črn sneg, bela vrana žvrgolela je v gozdčih rdečih smrek.

Rumen golob na strehi zlati glasno poje: »Ki ki ri!«
Oslček na ves glas zalaja, »ku-ku!« se račka oglasi.

Petelin plava, putka mijavka, in miška na drevo zleti, zelena mučka kruhek mesi, konjiček žvižga: »Trillill!«

In kravica je znesla jajce, začitka koza: »Čiv, čiv, čiv!«
Prašček strelja urne zajce in orabček je roge dobil.

Je sanjal Jurček vso to zmedo, se premetaval in potil.
Zdravnik je mamiči povedal: »To noč je ošpice dobil!«

Opišite nagradno slikanico »Janez se je nekaj spomnil« in pošijte opise uredništvu mladinske strani »Ljudske pravice«. Najboljši spis bomo objavili in nagradili! Slikanico je narisala Belica Škeriak, II. r. klas. gimn., Ljubljana.

Pilot si gradi letalo

Piše in riše Staneč Marjan, star 14 let, Jezersko, Gorenjsko

29 Med odmorom ni mogel, da se bi postavil ob okno in ne bi v hribu iskal s pogledom svojega »Nctopirja«.

30 Potem je v njem vzklopelo in je dejal tovarišem: »Poletel bom v višave in ne vem, če se bomo še kdaj videli.«

31 Vreme pa se je poslabšalo in je kljub jutranjemu soncu začelo pršiti. Položaj je postajal resen.

32 Vendar je takoj po šoli stekel v hrib. Sedel je v letalo, se pridrdil vanj z jermenjem in vzdignil čez glavo varovalni obod.

ZAČETI NI LAHKO

Da bi telesnovzgojna dejavnost pritegnila še večje število našega prebivalstva, je bila letos spet dana pobuda, da se organizirajo množična tekmovanja za člane kolektivov, podjetij in ustanov v obliki delavskih športnih iger. Ponekod ni našel na začetni odziv, v številnih krajih pa so bila organizirana tekmovanja, ki so dala zadovoljive rezultate.

Eno izmed teh tekmovanj je bilo pred dnevi končano v Ljubljani. Pobudo je dal Občinski sindikalni svet Center, ki je povabil sindikalne podružnice k tekmovanju v kegljanju, namiznem tenisu, balinanju, šahu, odbojki in streljanju. Odzvalo se je 29 sindikalnih podružnic s 722 tekmovalci. V streljanju in odbojki je tekmovalo po 21 moštve, v balinanju 16, v kegljanju 11 ter v šahu in namiznem tenisu po 10 moštve. Te številke so sicer velike, toda če upoštevamo, da je na področju občine Center 270 sindikalnih podružnic s 35.000 člani, so še vsekakor premajhne. Kljub temu pa lahko govorimo o uspehih tekmovanja, saj so bile to prve delavske igre — Začetek pa je vedno težak.

Ze prihodnje leto bo udeležba, o tem smo prepričani, veliko večja, saj bodo v tekmovanje vključene tudi druge športne panoge, mimo tega pa bo propaganda po sindikalnih podružnicah boljša. Tako bodo gotovo pritegnili tudi tiste, ki so letos stali ob strani. G.

Konec »španskega« sloga

Na sestanku mednarodne atletske zveze so razpravljali o novem načinu metanja kopja, ki so ga uvedli španski metalci. Kot je znano je s tem načinom Danec Danielsson vrzel kopje deset metrov več od svetovnega rekorda Poljaka Sidloja.

Sključeno je bilo, da se pravila metanja kopja spremenijo, in sicer tako, da metalcu v nobenem trenutku ni dovoljeno obrniti se okoli sebe. Da bi preprečile nadaljnje poizkuse z novo tehniko, so določili tudi, da metalce ne sme biti, preden izpusti kopje, obrnjen s krilom proti smeri metanja.

Grosek in Matulović

ne bosta igrala na državnem prvenstvu

Disciplinski odbor šahovske zveze Jugoslavije je kaznoval nekatere igralce zaradi prestopov na polfinalnih turnirjih. Mojster Milan Matulović je kazno-

SPORT PO SVETU

Zanimiva statistika

Z anketo, katere se je udeležila večina držav udeleženk olimpijskih iger v Melbournu, so ugotovili, da bodo olimpijske igre 1956 tekmovanje visokih športnikov. Statistika govori, da bo 58 odstotkov tekmovalcev višjih od 183 cm, 15 odstotkov nad 190 in 17 centimetrov, 45 košarkarjev pa bo celo višjih od 198 cm.

Naslednik Rocky Marciana

Po odstopu svetovnega prvaka vseh kategorij v boksu Rocky Marciana je ostal prestol svetovnega prvaka brez naslednika. Po zadnjih vesteh je Mednarodna bokstarska zveza sklenila, da bo novi prvak zmagovalce dvoboja med Archieom Mooreom in Floydom Petersonom.

TEKMA ROKOMETNIH REPRZENTANC

Jugoslavija: Ljubljana 35:13 (11:7)

Naše olimpijske znamke

Danes so pričeli prodajati nove serije naših olimpijskih znamk, ki so izlele v praznovanju olimpijskega leta. Serijo sestavlja osem vrednosti, ki prikazujejo v stiliziranih podobah olimpijske športne discipline.

Znamka za 10 dinarjev prikazuje tek, za 15 veslanje, za 20 smučanje, za 30 planjanje, za 35 nogomet, za 50 vaterpolo, za 70 namizni tenis in za 100 streljanje.

Mimo tega je na znamki še napis »Olimpijska godina 1956«, pri vsaki stilizirani podobi športne discipline pa še podoba odgovarjajočih živali: pri veslanju labod, pri nogometu panter, pri vaterpolu riba itd.

Na območju ukrajnega strelskega odbora Novo mesto, ki so ga ustanovili lani v agostu, deluje 15 družin s 1869 člani. Letos se je število družin povečalo za dve, število članstva pa za 821. Večina jih je mladincev — ena tretjina — manj pa članic in mladink, ki jih je vsega skupaj 60.

Kot pri ostalih ukrajnih odborih, je tudi v okviru Novo mesto opaziti iste težave kot drugod, ki zavirajo hitrejši razvoj strelstva na tem področju. Najprej je treba omeniti pomanjkanje strelskih osnovnega pogoja za napredek v kvaliteti in množičnosti. Razen v Novo mesto in Crnomlju sploh ni pravih strelskih. Vredba na provizijskih strelskih pa je vezavna z različnimi težavami. Na teh strelskih lahko streljajo le ob sobotah in nedeljah. Ta strelšča so namreč na terenu, ki večina ni last strelskih družin.

Druga pomanjkljivost je pomanjkanje orožja in gmoine težave sploh. Še pred letom dni v vsem okraju ni bilo niti ene dobre vojaške puške. Položaj pa se je letos bistveno izboljšal, ker je Strelska zveza Slovenije pri razdeljevanju orožja upoštevala zlasti najpogostejše družine. Zračnega orožja pa je seveda malo, pa tudi njegova cena je previsoka. Tako pride ponekod po ena zračna puška na 30 do 50 članov in zato ni šudno, da se orožje v kratkem času obrabi.

»ENAK« KRITERIJ PRI RAZDELJEVANJU PODPOR

Večino družin tarejo gmoine težave. Obhlavstveni organi in družbene organizacije, ki naj bi podprli streljanje strelcev, zelo različno ocenjujejo potrebe strelskih organizacij. Tako v Metliki in Crnomlju občinski odbor precej pomaga strelcem, drugod pa je položaj mnogo slabši. Na področju občine Novo mesto je pet strelskih družin, ki so dobile vsega 50.000 dinarjev podpore, kar je manj, kot je v Metliki dobila ena sama družina. Čudno, da je kriterij podpora tako različen, saj se ne moreta na primer enačiti šah in strelstvo, ki je med njima, kar zadeva članstva, ogromna razlika. Oba pa dobivata enake vsote: 100.000 dinarjev.

Osnovni pogoj za razvoj strelske organizacije je tudi strokovni kader. V vsem okraju ni nobenega strelskega sodnika. Tehnični tajnik je končal inštruktorski tečaj v Beogradu. V bodočnosti ni bilo potrebno, da se strelci iz Novega mesta ozrejo na svoje tovaršice iz Ptujja, ki so organizirali tečaje v okviru pod vodstvom funkcionarjev ukrajnega odbora. Tako pobudo bi brez dvoma podprla tudi SZS.

Kljub pomanjkljivosti pa je zadnje

letno strelstvo v novomeškem okraju precej napredovalo. Za to govori dejstvo, da pred leti v vsem okraju ni bilo niti ene strelske tekme, da ukrajni odbor sploh ni deloval, da ni bilo ukrajnega prvenstva in da se republiškega prvenstva novomeški strelci sploh niso udeležili. Z ustanovitvijo novega ukrajnega strelskega odbora, ki je prevzel tudi del nalog, ki jih je imela prej SZS, se je pomnožilo tudi število družin in članstva. Potem ko so prišle družine do prepotrebne orožja, so se pričeli redni treninji, prirejali so tudi tekmovanja in število strelskih funkcionarjev se je precej povečalo. Za napredek strelstva imata največ zaslug dr. Pavlič in Andrej Plešičar, pa tudi ostali kot Marjan Okrogelj, Janez Hočevar, Slavko Vidmar in Tone Skube sodijo med najbolj poštovane strelske delavce v okraju.

Smotnejše delo je rodilo letos že prve sadove. V finale tekmovanja za zlato puščico se je uvrstil en strelcec. Na republiškem tekmovanju je bilo moštvo Novega mesta v streljanju z zračno puško sicer zadnje, zato pa je treba povedati da so imeli tudi najsibše orožje. Na republiškem prvenstvu z vojaškim orožjem je bil uspeh novomeških strelcev zadovoljiv, čeprav bi s nekaj več sreče lahko še več dosegli. Kljub temu pa je Novo mesto prebitalo Koper, Trbovlje, Novo Gorico in Mursko Soboto. Tako je pred Novim mestom, če izzvememo močnejše strelske centre kot so Ljubljana, Maribor, Celje in Kranj, le okraj Ptuj.

Vse to govori, da je napredek strelstva v novomeškem okraju obširen. Že leti je, da bi strelci iz tega kraja Dolenjske ostali na isti poti, saj jim bodo tako zagotovljeno še več uspehov.

Košarkarji podaljšujejo sezono

Jugoslovanska reprezentanca bo igrala na Poljskem 4 tekme — Določenih 14 igralcev za priprave v Zrenjaninu

Kot smo poročali je Košarkarska zveza Jugoslavije sprejela ponudbo Poljske zveze za gostovanje naše košarkarske reprezentance na Poljskem. Naša reprezentanca bo odigrala na Poljskem štiri tekme proti A in B moštvu Poljske.

Proti A reprezentanci bodo igrali 10. in 11. novembra v Gdansk, proti B pa 14. in 15. novembra v Varšavi ali Krakovu. Poljski košarkarji veljajo za boljše od naših. Dvoboje z našo reprezentanco so uvrstili med priprave svoje olimpijske reprezentance. Poljski odhajajo v Melbourn z željo, da se dobro plasirajo.

DOLOČENI SO KANDIDATI

Zvezni kapetan Aleksander Nikolić je določil košarkarje, ki se bodo pripravljali za dvoboje proti Poljski:

Loei, Engler, Minja, Radojčić, Kurec, Katić (Proleter), Danev, Kristančić, Kandas, (Olimpija), Gojanović (Lokomotiva), Miletić (Montažno), Popović (Crvena zvezda), Marković (BSK) in Radović (Partizan).

Treninji reprezentance bo od 27. oktobra do 4. novembra v Zrenjaninu, medtem ko bodo reprezentanti odpovali na Poljsko 5. novembra. Reprezentanco bo sestavljalo 13 igralcev. Po gostovanju na Poljskem bo Proleter brkone igral nekaj tekem v CSR.

Priprave reprezentance bo vodil zvezni kapetan Aleksander Nikolić.

Presenečenje

KRIM: ODRED 3:1

Današnja prijateljska tekma med Krimom in Odredom je potekala v nenavadnih okoliščinah. Ves čas tekme je pokrivala igrišče precej gosta megla, ki je skoraj onemogočila igralcem, da bi se med seboj spoznala. Le nekaj časa se je megla dvignila in tedaj je bilo videti, da bi bila igra privlačna in lepa, če je ne bi skazilo vreme.

V prvem polčasu je bil Krim vseokoli v premoči, prav tako pa dober del drugega. Odred je močno napadal le v začetku nadaljevanja, kasneje pa je prepuštil pobudo nasprotnikom. Prvi gol je dosegel Hočevar v 16. minuti, izenačil pa je Virant v 20. minuti. V drugem polčasu je dosegel Marjanovič dva gola za Krim in sicer v 60. ter v 63. minuti. S tem je postavil tudi končni rezultat.

Hokejisti pričeli trenirati na ledu

V ponedeljek zvečer je poštvovalni jesenjskim strojnikom v ledarni uspešno kljub razmeroma visoki temperaturi napraviti na umetnem drsališču pod Mežakljo prvi led. Ker je temperatura še previsoka, je zaenkrat led na eni tretjini igrišča, pa bo nekoliko hladneje, bodo zaledenili vsi ploščerji.

Treninji jesenjskih hokejistov je tako prešel v predtekmovalni del. Dosele so trenirali na suhem, sedaj pa se bo pričelo resno delo na ledu. Letošnji koledar tekmovanj je namreč tak, da se bo treba kar se da skrbno pripraviti. To velja še posebej za Jeseničane, saj bodo morali braniti ugled drugega najboljšega hokejskega moštva v državi.

Leto svetovnih rekordov

V olimpijskem letu so atleti dosegli uspehe, kot nikoli prej. Domala vsak teden so na raznih delih sveta nastopili nastopi, posebno pa zbirna tekmovanja za olimpijska moštva, so bile sijajne uvode za velike spopade v Melbournu.

Po vsem, kar so atleti dosegli, bodo atletika tekmovanja na olimpijskih igrh v Melbournu krona uspehov v tem športu. V zadnjih mesecih je bilo doseženih v 21 disciplinah olimpijskega spreda 12 svetovnih rekordov. In to v kakšnih! O'Brien je vrzel kroglo čez mejo sanj. Dvoboje med Krivososvim in O'Connollyjem je dal neverjeten rezultat v metu kladiva. Po 20 letih je bil izbrisan tudi Owensov svetovni rekord na 100 m in tako prebit svoji zid v sprintu. Pirie in Kuc sta na dolgih proгах ovrgla vse trditve o mejah ljudske zmogljivosti.

Spisek svetovnih rekordov doseženih v minulih sezonah je takle (v oklepajih so lanskoletni rezultati):

100 m Williams, Murchison, King (ZDA) 10,1 (10,2)	5000 m Pirie (Anglija) 13:56,8 (15:40,6)
200 m Sims (ZDA) 26,0 (26,2)	10.000 m Kuc (SZ) 28:30,4 (28:54,2)
400 m Jones (ZDA) 45,2 (45,4)	110 m ovire J. Davis (ZDA) 13,4 (13,5)
1500 m Rozsavölgyi (Madž.) 3:40,6 (3:43,5)	15,4 (15,3)
5000 m Pirie (Anglija) 13:56,8 (15:40,6)	400 m ovire G. Davis (ZDA) 49,5 (50,4)

višina Dumas (ZDA) 214 (212) krogla O'Brien (ZDA) 19,04 (15,54) kopje Sidlo (Poljska) 83,66 (81,25) kladivo Krivososvim (SZ) 67,32 (64,52) Nikolić prej ni bilo doseženih toliko novih rekordov? Zanimivo je, da so bili letos postavljeni novi rekordi v sprinterskih disciplinah za katere so dolgo menili, da so nedosegljivi.

Discipline tekov so izredno napredovale. Ostali so le še rekordi na 800 m, steeple-chese in štafeti tek, toda tudi ti so v nevarnosti. Pred kratkim je nemška štafeta 4 x 100 metrov tekla je za 2 desetinke sekunde slabše od svetovnega rekorda. Amerikanci inajo tako sijajne tekače na 400 m, da bodo brkone poizkusili prekositi v Melbournu tudi ta rekord. In kdo ve, če se ne bo pojavil tudi novi Ashenfeiter v steeple-chese, kakor je bilo to v Helsinkih.

Najbolj so napredovali rekordi na dolgih proгах. Pirie je izboljšal svoj rekord na 5000 m za približno 4 sekunde. Kuc pa na 4000 m za 24 sekunde. Poiskali smo rezultate neke stare ankete, ki jo je lani objavil češki ilustrirani list »Stadion«. Vprašanja so postavili znanim madžarskim atletom in trenerjem: Kakšni rezultati so skrajna meja ljudske zmogljivosti v tekih na 5000 in 10.000 m?

5000 m	10.000 m
Garai 13:56,0	28:40,0
Kovacs 13:40,0	28:35,0
Iharos 13:40,0	28:30,0
Igloi 13:30,0	28:35,0
Szentgaly 13:40,0	28:30,0
Hires 13:40,0	28:45,0

Mnogi so se zmotili. Kaže, da meja človeške zmogljivosti ni, štirje od šestih anketiranih so menili, da na 5000 m ne bo nihče tekel bolje od 13:40,0. Pirie pa je tekel za 3,2 sekunde bolje. V teku na 10.000 m so se vsi zmotili razen Iharosa. Po vsem tem bo brkone malo-liko še poizkušali prerokovati.

gledalci pričakovali najhujšo borbo, je bilo sklenjeno premirje v 25. poteki. Četrtri remi je dala partija Golombek — Padevski, potem ko sta igralca v 25. poteki zamenjala večino figur. Tudi prvaka Vahodina in Zahodne Nemčije Uhlman in Unzicker sta se pomerila z delitvijo točke.

Edino zmago je dosegel Pachman, ki je v zapleteni igri (Karo-kan) izboljšal figuro in postavil svojega nasprotnika pred izbiro: ali izgubi kvaliteto ali pa kraljico za trdnjavo lovca. Chocalt je izbral drugo možnost, kar pa ga ni rešilo in se je moral predati v 41. poteki.

Gligorić je proti Sliwi osvojil kmeto in prekinil partijo v poziciji, ki mu daje precejšnje možnosti za osvoboditev cele točke, čeprav je poljski mojster kasneje uspel nekoliko aktivirati svoje figure. Prekinjena je bila tudi partija Keres — Najdorf (sicilijanka) v izenačeni poziciji.

Stanje po IX. kolu: Tajmanov in Smislov 6,5, Bronstein 6, Botvinnik 5,5 (1), Pachman 5,5, Gligorić 5 (1), Najdorf 4,5 (2), Keres 4,5 (1).

Danes bodo igrali X. kolo: Stahlberg — Gligorić, Tajmanov — Uhlman, Padevski — Smislov, Sliwa — Botvinnik, Bronstein — Chocalt, Szabo — Pachman, Unzicker — Keres in Najdorf — Golombek.

Brzovjavke

● LONDON, 24. okt. (Reuter). Dvoboje nogometnih mladinskih reprezentanc Anglije in Madžarske sta se končala z zmago domačinov 2:1 (0:0).

● BEOGRAD, 24. okt. Privikrat se je sestala nova komisija za pripravo nogometne reprezentance. Sestanku je prisostvovali tudi zvezni kapetan Tirnanić. Sklenjeno je bilo, da se bo olimpijska reprezentanca pripravljala v Beogradu po pripravljem načrtu. Igralcem Crvene zvezde bodo dovolili nastopiti v tekmovanju za Pokal evropskih prvakov. Reprezentanca, ki bo igrala proti Angliji in Škotski, se bo pripravljala v Zagrebu. Za tajnika komisije je bil izvoljen Ljubo Lovrić.

● SOFIJA, 24. okt. Bolgarski olimpijski komite je sklenil, da ne bo poslal svoje nogometne na olimpijske igre v Melbournu. Tako bodo v prvem kolu olimpijskega nogometnega turnirja le tile dvoboji: Jugoslavija in ZDA, Avstralija; Japonska, Anglija in Tajland, Vietnam; Indonezija, SZ in Nemčija, LR Kitajska; Turčija, Reprezentanca Indije bo prišla v drugo kolo brez borbe. Mimo odgovoril Bolgarje je dvomil tudi nastop turških nogometašev. Število udeležencev olimpijskega turnirja bi se tako zmanjšalo na štirinajst.

O'Brien je pomaknil mejo svetovnega rekorda v metanju krogle čez 19 m. Na lestvici svetovnih rekordov sta ostala samo še dva predvojnata svetovna prvenstva: skok v daljino in štafeta 4 x 100 m. Češ mesec dni bomo izvedli, če bosta tudi ta dva padla.

Kaj zdaj, HANS FALLADA

FANT?

ROMAN 90

Ali naj ju izpolni? Fant, tako preprosto ne bo šlo. Najprej si moraš priskrbeti rojstni list, zakaj potrdilo iz porodnišnice bolniški blagajni ne zadostuje. Potem moraš podpisati vprašalno polo, pisмено naznačiti, koliko zaslužiš in tako dalje. In nazadnje še najvažnejše. Predložiti moraš potrdila, v katerih bolniških blagajnah sta bila ti in tvoja žena vpisana zadnja leta. Znano je sicer, da traja nosečnost devet mesecev, vendar potrebuje zavarovalni urad potrdila za dve leti nazaj.

Fant je pogledal Ovčko, ona pa njega. »Nikar se ne razburjaj, ga je mirila. »Takišni so.«

»Prašiči so. Če bi bil zdaj tisti od črke »P« tu...«

»Pisala bova bolniškim blagajnam.«

»To bo spet stalo nekaj mark.«

»V treh ali štirih dneh bova zbrala vsa potrdila in jih poslala.«

Ko je bilo vse napisano in je Ovčka sedela v belordecem kopalnem plašču s Störžerom v naročju in je otrok pil, je Pinneberg še enkrat namočil perko v črnilnik in z najlepšo pisavo sestavil pritožbo na urad, ki mu ga je priporočil Heilbutt.

Pravzaprav ni bila pritožba, marveč le vlijudno sestavljeno vprašanje, zakaj zavarovalnica toliko časa ne poravna svojih obveznosti do novorojenčka. In še prošnja: Ali lahko poskrbite, da bom denar kmalu dobil? Potrebujem ga.

Ovčka si ni nič kaj obetala od tega pisma: »Ti se že ne bodo brigali za naju.«

»Poskusiva lahko, denar morajo izplačati, sicer vse skupaj nima več smisla.«

Zdelo se je, da ima Pinneberg kar prav. Ze tretji dan je dobil dopisnico s sporočilom, da so upoštevali njegovo prošnjo in da bodo uredili zadevo.

»No, vidiš?« je zmagovalno pogledal Ovčko.

»Le kdaj bodo uredili? Vse skupaj je vendar jasno kot beli dan.«

»Bova že videla.«

Potem je bil mir. Tisti petdesetak sta izmenjala, potem je prinesel plačo. Denar od zavarovalnice sta pričakovala iz dneva v dan, pa ga ni hotelo biti. Najprej sta prejela potrdila iz Ducherowa in Platzja. Pinneberg je zložil vse skupaj, zalepil ovitek in odnesel na pošto: »Zdaj sem radoveden,« je dodal. V resnici pa ni bil prav nič radoveden, marveč kar se da jezen, tako da niti zaspati ni mogel.

Potem sta dobila denar. Poslali so ga zares takoj, namreč takoj po prejemu vseh potrdil.

»No, vidiš,« je ponovil. Ovčka je videla, pa ni ničesar rekla, ker bi se Fant spet jezil. »Zanima me, kaj bo ukrenil nadzorni urad.«

»Ne verjamem, da bodo še kaj pisali. Konec koncev sva dobila denar.«

Kazalo je, da ima Ovčka prav, saj sta minila kar dva tedna

in še tretji, pa četrti... Včasih je rekel Pinneberg: »Teh ljudi zares ne razumem več. Pisal sem jim, da potrebujem denar, oni pa kar čakajo. To res nima smisla.«

»Zdaj ne bodo več pisali,« je rekla Ovčka, pa ni imela prav, zakaj četrti teden so sporočili, da so zadevo uredili in da je gospod Pinneberg dobil denar.

»Mar je to vse?« Pinneberg je vendar vprašal, ali blagajna sme tako malomarno poslovati. To se ljudem iz nadzornega urada ni zdelo omembe vredno, saj je dobil denar.

In potem so se ljudje od bolniške blagajne maščevali. Nadzornemu uradu so poslali o Pinnebergu nič kaj lepo pismo, nameščencu tega urada pa je prepis pokazal Pinnebergu. Pisali so, da njegova pritožba ni utemeljena, ker je Pinneberg sam malomaren, saj si je bil priskrbel rojstni list že ta in ta dan, vse skupaj pa je predložil blagajni šele teden dni kasneje. »Kaj lahko je ugotoviti, kdo je kriv,« je bilo zapisano.

»Nič pa niso zapisali o tem, da so zahtevali vsa potrdila za dve leti nazaj,« je bil Pinneberg ves divji. »Pujsi so, lažejo in ponarejajo resnico, nazadnje pa sva midva nadležneža. Zdaj jih bom...« Pa je umolknil.

»Kaj boš?« ga je vprašala Ovčka.

»Se enkrat bom pisal na nadzorni urad. Povedal jim bom, da zame zadeva ni urejena, da ne gre samo za denar, marveč za to, da so potvarjali dejstva. Tako ne gre! Pošteno morajo ravnati z nami, konec koncev smo ljudje.«

»Ali se ti zdi, da ima to smisel?« je vprašala Ovčka.

»Mar si lahko ti vse dovolijo?« je divjal Fant. »Lepo na toplem sedijo v svojih palačah, mene pa napravijo za nergača. Ne, tega ne bom dovolil. Branil se bom!«

DNEVNE NOVICE

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov, Ljubljana, obvešča vse svoje članke...

Variete Tivoli. V sklopu dunajskega pratra v zabaviščni Tivoli vzbujajo posebno zanimanje...

ROZNO MLEKO Teint Bell vsebuje naravno hranljivo za kožo, jo regenerira in pomlaja...

PREDAVANJA

O današnjem stanju obravnavanja različnih vrst korozij pri jeklenih konstrukcijah na splošno...

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev v Ljubljani vabi svoje članke...

KONCERTI

Koncertna direkcija bo danes in jutri od 10-12 predvajala nekaj abonmentov za bel abonma...

Jutri prvi koncert za rdeči abonma. Na sporedu tri slovenske novitete: Arnič: Z vlakom, Kozina: Tlaka, Simoniti: Kolednica...

GLEDALIŠKA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Cetrtek, 25. oktobra ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini sentforjan-ski«.

Petek, 26. oktobra: Zaprt.

Sobota, 27. oktobra ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini sentforjan-ski«.

Vesti iz Maribora

DEZURNA LEKARNA Cetrtek, dne 25. oktobra: lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE Petek, 26. oktobra ob 19.30: Giordano: »André Chénier«.

KINO PARTIZAN: Nemški film: »Dokler si pr mi«.

UDARNIK: Ital. film: »Burja«.

Rodile so: Ivana Gorjup, 28 let, natakarica, Lenart - Silvo; Ana Juhart, 23 let, gospodinja, Tinaška gora...

Dotrpela te naša preblaga Štefi Schubert šolska upraviteljica v pokolu Pogreb bo dne 26. oktobra ob 15. uri iz Jožefove mrliške veže.

Ljubljana, 24. oktobra 1956. Njnl.

OPERA

Cetrtek, 25. oktobra ob 19.30: Rossini: »Sevilijski brivci«, Abonma G. Lipušček, Korosec, Patkova, Ostasovski, Kovac.

Sobota, 27. oktobra ob 19.30: Svara: »Kleopatra«, Abonma F.

Abonente reda E prosimo, da z razumevanjem upoštevajo neizogibno odstopitev torkove predstave »Sevilijski brivci«.

SPREJMEMO

stalna dopisnika za trboveljski okraj s sedežem v Trboviah in za kranjski okraj s sedežem v Kranju

Ponudbe z osebnimi podatki in popisom dosedanjih služb pošljite na uredništvo »LJUDSKE PRAVICE«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Cetrtek, 25. oktobra ob 20: Barillet-Gredy: »Peros«, Abonma Cetrtek - Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 27. oktobra ob 20: I. Cankar: »Pohujšanje v dolini sentforjan-ski«.

Sentjaško gledališče Ljubljana, Mestni dom Sobota, 27. oktobra ob 20: J. S. Popovič-Delak: »Jara meščanka«.

Nedelja, 28. oktobra ob 18: J. S. Popovič-Delak: »Jara meščanka«, komedija.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Levstikov (Sentjaško) trg 2 Cetrtek, 25. oktobra ob 17: F. Bevki: »Lenuh Poležuh«.

Sobota, 27. oktobra ob 17: F. Bevki: »Lenuh Poležuh«.

IZ DOMŽAL

Francoski film: »Stopnice za stuzinca«, Predstava ob 20.

VESTI IZ TRBOVELJ

»SVOBODA-TRBOVLJE II.«: Ameriški barvni film: »Lepotica za milijon dolarjev«.

IZ BOGASKE SLATINE

Ameriški barvni film: »Boj za lastnino«, Predstava ob 20. V glavni vlogi John Derek.

IZ ZALCA

Ameriški film: »Strah«, Predstava ob 19.30. V glavni vlogi Joan Crawford in Jack Palance.

DEZURNA LEKARNA

Cetrtek, dne 25. oktobra: lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

Petek, dne 26. oktobra: lekarna »Tabors«, Trg Revolucije 3.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Petek, 26. oktobra ob 19.30: Giordano: »André Chénier«, Red LMS-3.

Sobota, 27. oktobra ob 19.30: Fabrizi: »Zapeljivec«, Premiera. Izven in za premierski abonma.

KINO

PARTIZAN: Nemški film: »Dokler si pr mi«.

UDARNIK: Ital. film: »Burja«.

Rodile so: Ivana Gorjup, 28 let, natakarica, Lenart - Silvo; Ana Juhart, 23 let, gospodinja, Tinaška gora...

17 MURSKO SOBOTE

»PARK«: Ameriški film: »Grofica Walewska«, V glavni vlogi Greta Garbo in Charles Boyer.

DROBNI OGLASI

RAZPIS. Okrajna higienska postaja Koper razpisuje mesto bakteriološke laboranta in statistika (s srednješolsko izobrazbo).

MOTORNO KOLO znamke NSU, proga Obrtno gradbeno podjetje Logatec. V kolikor se ne bodo javili interesi socialističnega sektorja do 1. novembra...

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE Cetrtek, 25. oktobra ob 20: Jerzi Lutowski: »Dežurna služba«.

Petek, 26. oktobra ob 18: Jerzi Lutowski: »Dežurna služba«, I. srednješolski abonma in izven.

KINO

»UNION«: Ruski barvni film: »Vesela zgodba vojaka Brovkina«.

Z BLEDA

Ameriški film: »Tarzan in njegova prijateljica«, Predstava ob 20. V glavni vlogi Johnny Weissmüller, Maureen O'Sullivan.

Z JESENIC IN OKOLICE

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima dr. Alojz Jenko, Cesta Bratstva in enotnosti.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 27. oktobra ob 19.30: Molière: »Scapinove zvijače«.

KINO

»RADIO«: Ameriški barvni film: »Bohni čez reko«.

SPORED ZA ČETRTEK

Poročila ob: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00. 5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) - 5.30-5.40 Reklame - 7.10 Zabavni zvoki...

SPORED ZA PETEK

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) - 5.30-5.40 Reklame - 7.10 Zabavni zvoki...

ZDRAVSTVENI DOM

SEMPETER PRI GORICI razpisuje delovno mesto pomočnika upravnika

Pogoji: popolna srednja šola in strokovni izpit. Plača po uredbi, dopolnilna plača in položajni dodatek po odločbi.

Trgovsko podjetje

»MLINAR« LJUBLJANA, RESLJEVA CESTA 16

se preseli ta mesec v nove lokale v Kolodvorsko ulico št. 25 (palača »Žitofonda«)

Vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem se še v nadalje priporočamo za njihovo naklonjenost ter jim zagotavljamo točno in solidno postrežbo.

Trgovsko podjetje »MLINAR« 4105

Računovodstva pozor!

IZSLI SO Analitični kartoni in dnevniki

za kopirno vodenje evidence obračunov, osebnih prejemkov, (finančnih odnosov) posameznih delavcev in uslužbencev podjetij po najnovejših predpisih, in sicer po originalu ing. Božidara Race in Marka Petroviča.

NAROČILA POŠLJITE NA NASLOV: »SAVREMENA ADMINISTRACIJA« ZALOŽNIŠKO-TISKARSKO PODJETJE BEOGRAD • PRIZRENSKA 6 3760 Poštni predal 479

VESTI IZ KRANJA

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE Cetrtek, 25. oktobra ob 16: A. T. Linhart: »Ta vesel dan ali Matiček se ženi«, Red C.

KINO »STORŽIČ«: Ameriški film: »Na razpotju«.

Z BLEDA

Ameriški film: »Tarzan in njegova prijateljica«, Predstava ob 20. V glavni vlogi Johnny Weissmüller, Maureen O'Sullivan.

Z JESENIC IN OKOLICE

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima dr. Alojz Jenko, Cesta Bratstva in enotnosti.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 27. oktobra ob 19.30: Molière: »Scapinove zvijače«.

KINO

»RADIO«: Ameriški barvni film: »Bohni čez reko«.

SPORED ZA ČETRTEK

Poročila ob: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00. 5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) - 5.30-5.40 Reklame - 7.10 Zabavni zvoki...

SPORED ZA PETEK

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) - 5.30-5.40 Reklame - 7.10 Zabavni zvoki...

ZDRAVSTVENI DOM

SEMPETER PRI GORICI razpisuje delovno mesto pomočnika upravnika

Pogoji: popolna srednja šola in strokovni izpit. Plača po uredbi, dopolnilna plača in položajni dodatek po odločbi.

Trgovsko podjetje

»MLINAR« LJUBLJANA, RESLJEVA CESTA 16

se preseli ta mesec v nove lokale v Kolodvorsko ulico št. 25 (palača »Žitofonda«)

Vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem se še v nadalje priporočamo za njihovo naklonjenost ter jim zagotavljamo točno in solidno postrežbo.

Trgovsko podjetje »MLINAR« 4105

Računovodstva pozor!

IZSLI SO Analitični kartoni in dnevniki

za kopirno vodenje evidence obračunov, osebnih prejemkov, (finančnih odnosov) posameznih delavcev in uslužbencev podjetij po najnovejših predpisih, in sicer po originalu ing. Božidara Race in Marka Petroviča.

NAROČILA POŠLJITE NA NASLOV: »SAVREMENA ADMINISTRACIJA« ZALOŽNIŠKO-TISKARSKO PODJETJE BEOGRAD • PRIZRENSKA 6 3760 Poštni predal 479

KINO »UNION«

Premiera angl. barvnega filma

PARIZ MESTO ZALJUBLJENIH

Tednik: Filmske novice št. 42. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Odile Versois in Alec Guinness.

Sobota ob 22 italijanski film: »Deset ljubavnih pesmi«.

Prodaja vstopnic od 9.30-11 in od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«

Ameriška barvna risanka

PLUTONOVE IN PAJINE PUSTOLOVŠČINE

Tednik: Filmske novice št. 42. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9.30-11 in od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

Gipsi

V glavni vlogi Ward Bond in Dona Corcoran. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »SLOGA«

Jugos. film: »Zadnji tir«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 19 matineja »Stega filma«.

KINO »VIC«: Ameriški barvni film: »Pustolovščina don Juana«.

KINO »ŠIŠKA«

Ameriški film

Osamljena pištola

V glavni vlogi George Montgomery. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

STEKLARNA HRASTNIK

SPOROČA SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM, DA BO

ZA LETO 1957

sklepala pogodbe

V SVOJIH TOVARNIŠKIH PROSTORIH V CASU OD

11. DO 20. NOVEMBRA 1956

4106

Računovodstva gospodarskih organizacij

pozor!

OBRAZCI ZA INVENTURO in zaključne račune - bilanco za leto 1956

Naše podjetje bo izdalo letos vse obrazce za inventuro industrijskih, trgovskih, obrtniških in gostinskih podjetij in delavnic, kakor tudi vse potrebne obrazce za izdelavo zaključnih računov za leto 1956.

1. Obrazci za inventuro:

- Popisni list za osnovna sredstva v posameznih listih - obr. št. 2/18.
• Popisni list za surovine in material v posameznih listih - obrazec 2/19.
• Popisni list gotovih izdelkov v posameznih listih - obrazec 2/20.
• Popisni list nedovršene proizvodnje v posameznih listih - obrazec 2/21.
• Bloki za popis blaga, večji format (25 x 35 cm) 100 listov v bloku - obrazec 2/59.
• Bloki za popis blaga, običajni format (20 x 29 cm) 100 listov v bloku - obrazec 2/59-b.

2. Obrazci za izdelavo zaključnih računov za leto 1956

za vse panoge gospodarske dejavnosti. (za industrijska podjetja, za industrijska podjetja z uvožno-izvozno dejavnostjo, za obrtniška podjetja in delavnice z enotnim in skrajšanim kontnim načrtom, za trgovska podjetja in delavnice z enotnim in skrajšanim kontnim načrtom, za podjetja zunanje trgovine, za gostinska podjetja in delavnice z enotnim in skrajšanim kontnim načrtom, za prodajalce, za pavšaliste, za kmetijske zadruge, za kmetijska posestva).

Platnice za bilanco so iz polivinila s patentnimi vijaki in predeinirani kartoni.

Platnice za bilanco so izdelane iz trde lepenke v polplatu, s patentnimi vijaki in vložljivimi kartoni.

Opomba: v enem kompletu je po en izvod vsakega predpisanega obrazca z eno platnico - po izbiri iz polivinila ali lepenke. Lahko naročite po 5, 10, 15 ali več kompletov, vendar vedno zaokroženo na 5 kompletov.

3. Navodila za izdelavo zaključnih računov za leto 1956

s komentarjem predpisov, razpisi, pojasnili in izdelanimi primeri bilance za trgovino, industrijo itd.

Pri izdelavi navodil sodelujejo naši znani strokovnjaki: Mihailo Štekić, Marko Petrović in drugi, v redakciji ing. Božidara Race.

Naročila za obrazce za inventuro, za komplete, za zaključne račune (z oznako vrste platnic), kakor tudi za Navodila, pošljite takoj na naš naslov, najkasneje pa do 10. novembra 1956, da bi lahko zagotovili potrebne količine kvaliteta papirja za izdelavo obrazcev.

Knjigarnam dajemo 15% rabata s franko dostavo.

• Zahtevajte najnovejšo kataloge obrazcev naših izdaj.

»SAVREMENA ADMINISTRACIJA«

ZALOŽNIŠKO-TISKARSKO PODJETJE - BEOGRAD

Prizrenska ulica 6 - poštni predal 479

3723

ASIŠKI FESTIVAL

Kako je don Giovanni Rossi s šlagerji in uglasbenimi molitvami moderniziral misijonarstvo

V navzočnosti osmih katoliških škofov, velikega števila dominikanskih menihov pa tudi mnogih globoko dekoltriranih lepotic in elegantnih članov rimske »elite« je potekal pred kratkim v italijanskem mestecu Assisi eden najnavadnejših glasbe-

V soncu obsijana Nacionalna umetnostna galerija v Washingtonu, ki je kaže naša slika, je kljub mešanici raznih slogov gotovo zelo primeren hram umetnosti. Galerija je bila dograjena leta 1941.

nih festivalov v zgodovini sodobne glasbe. Na sporedu so bili moderni šlagerji, komponirani in napisani na svetopisemske in verske motive!

Ta festival pod naslovom »Festival novega petja« so priredili na temelju reformatorskih prizadevanj duhovnika Giovanni Rossija, ki je pred tem poslal najbolj znanim italijanskim skladateljem moderne glasbe — po en izvod svetega pisma in jim naročil, naj na osnovi takšnega teksta napišejo besedilo in glasbo »religiozne muzike nove vrste«.

V naročilu je Rossi pristavil, da so skladbe mirne duše lahko v običajnem jazzovskem slogu in to takole komentiral: »Ljudje so danes raztreseni in ne poslušajo več pridigarjev, vendar pa so pripravljeni prisluhniti, kadarkoli zaigra foxtrot ali valček. Če jim namesto banalnih zgodb nudite v teh pesmih resne moralne tekste, ki jih bodo spodbudili k razmišljanju, si boste pridobili velike zasluge za popboljšanje svojih bližnjih!«

Na ta poziv se je odzvalo več skladateljev in na festivalu so bile njihove skladbe tudi javno izvajane. Nekateri so bili previdni, zato so besedo »ljubezen« pisali z veliko začetnico in vselej s pridevkom »božanska«, medtem ko so pogumnejši vzeli kot motiv za svoje skladbe primere svetopisemskega zakonolomstva.

Tako je skladatelj Cherubin poslal šlager o grešnici, ki je prevarala moža, za kar jo množica kamenja. To pesem je izvajal znani duet Gino Latilla in Carla Boni, ki so ju posebej najeli za to priložnost. Sicer njun nastop ni bil čisto v religioznem stilu, ker je Gino, medtem ko je pel besede, ki jih je po svetem pismu izrekel Kristus, držal svojo partnerico okoli pasu.

Najbolj zanimivo med vsem pa je nedvomno to, da so ta čudni festival priredili prav v tistem kraju, kjer je živel in kjer je tudi pokopan znani katoliški asket Frančišek Asiški. Don Giovanni Rossi kot organizator te prireditve opravičuje to takole: »Če grešniki in ravnodušneži ne pridejo k nam, moramo mi priti k njim, vseeno kam in vseeno s kakšnimi sredstvi.«

Za propagiranje teh načel je Don Giovanni že pred časom ustanovil posebno katoliško organizacijo, ki si je zadala nalogo, modernizirati misijonarske metode in je v ta namen že zbrala pet duhovnikov in več mladih ljudi, ki so sicer dokončali teološki študij, vendar pa se ne odpovedujejo lakiranim nohtom in fraku!

Na veselicah in plesih imajo ti moderni misijonarji za sveto

dolžnost, da spreobračajo snobe v dobre vernike. Don Giovanni že misli na to, da bo Assisi v bližnji prihodnosti postal nekakšno središče tako imenovanega »religioznega turizma«, ta festival pa naj bi bil le prvi začetek takšnih akcij.

Precejšen del rimskega tiska se sicer roga temu festivalu in ga celo primerja s številnimi lepoticnimi natečaji. Kar zadeva Vatikan, ta še ni pojasnil uradnega stališča do takšnih prireditev,

vendar pa že sama navzočnost škofov govori v prid temu, da Vatikan s simpatijami gleda na napore podjetnega Don Giovannija, ki modernizira misijonarstvo!

Samo jeseni je mogoče videti na morju tako lepe oblake. Toda idiličnost njihove lepote se v tem letnem času kaj rada sprevrže v nevarne viharje, ki grozijo tako ladjam kakor obalnim krajem

NAŠA NOVA SLIKANICA

V soboto, 27. oktobra, bomo začeli objavljati novo zgodbo v slikah

Neukročeno mesto

Slikanica bo pripovedovala mlademu rodu o boju slovenskega glavnega mesta, o svobodoljubnih ljudeh zasedene, neukročene Ljubljane, o domiselnosti, iznajdljivosti, trpljenju in boju naših ljudi za svobodo in neodvisnost domovine.

NE POZABITE: V SOBOTO

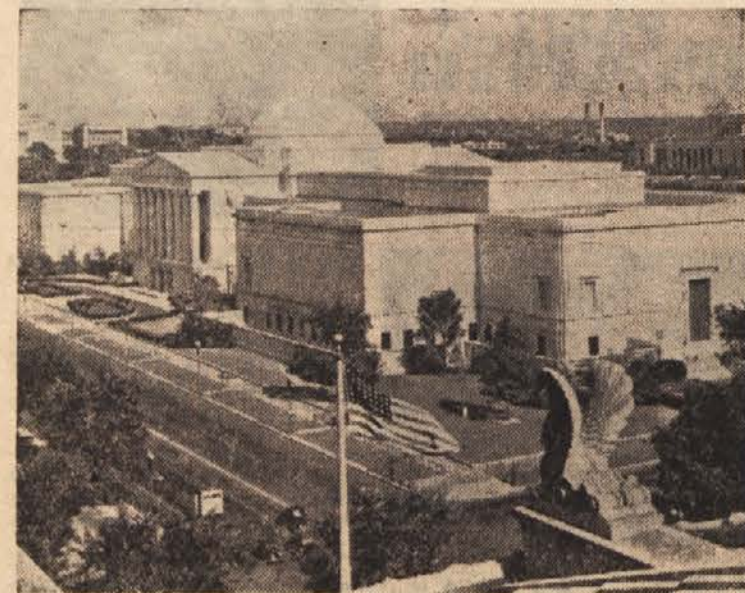
»NEUKROČENO MESTO«

Rastlinstvo na Marsu in Veneri

Sovjetski znanstveniki se v zadnjem času ukvarjajo s proučevanjem vprašanj v zvezi z morebitnim presajevanjem zemeljskih rastlin in aklimatizacije naših živali na planetih, ki naj bi jih človek osvojil v naslednjih desetletjih. To je izjavil znanstveni tajnik sovjetske komisije za koordinacijo del in proučevanja v zvezi z interplanetarnimi poletji A. G. Karpenko.

V Moskvi bodo baje že v letošnjem novembru priredili sestanek najvidnejših sovjetskih znanstvenikov, na katerem bi bilo treba izdelati petletni načrt za proučevanje življenjskih pogojev na planetih, zlasti na Marsu in Veneri.

Mlademu Malajcu Ayotu je podaril eden njegovih sorodnikov slonovega mladiča z imenom Njok. Od takrat ju je mogoče videti nenehoma skupaj in tudi pri kopeli, kjer je nastala naša slika. Največje preglavice pa so seveda s prehrano, saj takšen mlad slon ne poje tako malo

MEHANIČNO SRCE in mehanična pljuča

Znanstveno-raziskovalni inštitut eksperimentalne kirurgije v Sovjetski zvezi je uvedel preko stotih novosti pri kirurških posegih. Med njimi je tudi tako imeno-

vani defibrilator, ki preprečuje smrtonosno »hropenje« srca med operacijo. Novost je tudi električni toplomer, s katerim je moč nagle in natančno izmeriti temperaturo podkožnega tkiva in tkiva v notranjosti organizma, avtomat, ki meri udarce srca in krvni pritisk med operacijo, ter električni instrument za sondiranje srčnih prekatov.

Na osnovi poskusov dr. Brijuhanenka so izdelali tudi nov električni avtomatski aparat, ki ga imenujejo »mehanično srce«. Njegova glavna funkcija je umetno vzdrževanje krvnega obtoka med operacijo srca.

Istočasno gradijo v inštitutu tudi »mehanična pljuča«, ali oksigenerator. Ta aparat bo preskrboval kri s kisikom, tako da bo moč operacijo izvesti brez sodelovanja pljuč.

Znano je, da presajevanje tkiva pri bolniku s hudimi poškodbami ni mogoče takoj opra-

viti; temveč da je treba počakati, da preneha šok in da se organizem okrepi. V tem času navadno posamezni organi zamrejo in začno razpadati. V posebnem hladilniku, ki so ga konstruirali v inštitutu, je mogoče organe za presajevanje ohraniti brez poškodb 26 ur. Umetni krvni obtok v teh organih vzdržujejo s pomočjo mehničnega srca.

V inštitutu delajo tudi na novi metodi za preprečevanje bolečin. To je tako imenovana električna narkoza, ki jo dosežejo z impulzivnim električnim tokom s frekvenco sto period v sekundi, v kombinaciji z enosmernim tokom. Tako narkozo je moč zelo lahko in naglo doseči. Ob tej narkozi živali sploh ne reagirajo na bolečine. Za zdaj delajo poskuse z električno narkozo samo pri operacijah živali. Kmalu pa bodo to sijajno sredstvo za preprečevanje bolečin uvedli tudi na sovjetskih kirurških klinikah.

Z naše slike vas prav sumljivo ogleduje napol dorasli gorila, ki so ga pred kratkim ujeli v pragozdovih Belgijskega Konga in poslali v Pariz. Odrasel samec je visok tudi do 2 m, tehta pa 250 kg

Brez besed

ANTON PAVLOVIČ ČEHOV: UMETNINA

Materin edinec Saša Smirnov si je nadel resen videz, ko je stopil v sobo doktorja Košeljkova. Pod pazduho je nosil neki predmet, zamotan v 223. številko časnika »Birževije Vedomosti«.

»No, dragi dečko!« ga je ljubezno sprejel zdravnik. »Kako se počutiš? Kaj mi boš lepega povedal?«

Saša je pomežiknil z očmi, si položil roko na srce in spregovoril z drhtečim glasom: »Mamica vam pošilja pozdrave, Ivan Nikolajevič. Ukazala mi je, naj se vam zahvalim... materin edinec sem... rešili ste mi življenje... ozdravili ste me od hude bolezni, pa ne veva, kako bi se vam zahvalila.«

»Dobro, dobro, dečko!« ga je vidno vzradoščen ustavil doktor. »Storil sem le to, kar bi storil vsakdo na mojem mestu.«

»Materin edinec sem... revna sva, pa vam ne moreva ničesar plačati za vaš trud... neprijetno nama je, gospod doktor, čeprav vas mamica in jaz... edinec moje matere, od srca prosiva, da sprejmete v znak najine hvaležnosti... to stvar, ki... Stvar je zelo dragocena, iz starega bronu, zelo redka umetnina...«

»Toda, saj ni treba!« je začudeno dejal zdravnik. »Zakaj?«

»Ne, nikakor ne smete odkloniti te umetnine,« je mrmraje nadaljeval Saša in hkrati odvijal zavitek. »Če odklonite, boste užalili mene in moje mamico... Stvar je zelo lepa... iz starega bronu, zelo redka umetnina... Imamo jo še od pokojnega očeta in smo jo hranili kot dragocen spomin... Moj oče je zbral stare predmete iz bronu in jih prodajal ljubiteljem. Zda se s tem ukvarjava mamica in jaz...«

Saša je odvil papir in slavnostno postavil predmet na mizo. Umetnina je prikazovala skupino: na podstavku, prirejenem za svečnik, sta stali dve goli ženski v drzah, ki si jih ne usodim opisati, ker mi tega ne dovoljuje dostojnost. Ženski sta se nasmihali in imeli izraz, kakor da se hočeta osvoboditi dolžnosti, da bi podpirali svečnik, in skočiti s podstavka ter početi takšne razuzdanosti, kakršne bi bralcu ne prišle niti na misel.

Ko je zdravnik pogledal darilo, se je popraskal za ušesi in se zelo neodločno useknil.

»Da, lepa stvar...« je zamrmral, »toda, kako bi se izrazil, delo je preveč neliterarno. To ni

več dekolte, marveč vrag bi si ga vedel kaj.«

»Kako to, gospod doktor?« se je čudil Saša.

»Sam vrag si ne bi mogel izmisliti nekaj bolj odurnega. Postaviti takšen izdelek na mizo, bi pomenilo uničiti celotno stanovanje.«

»Nekam čudno gledate na umetnost, gospod doktor,« je užaljeno dejal Saša. »To je umetniško delo. Le dobro si ga ogledjte. Ob pogledu na takšno lepoto in eleganco se vam mora duša napolniti z občudovanjem, ki vas bo pripravilo do solz. Ogledovati si takšno lepoto je nadzemski užitek. Le pogledjte, koliko je tu življenja, razmaha, doživetosti.«

»Dragi moj, to vse razumem,« ga je prekinil zdravnik, »toda jaz imam družino, tu se igrajo otroci, k meni prihajajo dame.«

»Seveda, če gledamo s stališča pokvarjenec,« je spregovoril Saša, »tedaj se vam pokaže to veliko umetniško delo v popolnoma drugačni luči. Zato, gospod doktor, se dvignite nad množico, posebno zaradi tega, da ne bi s svojo odklonitvijo užalili mene in moje mamice... Materin edinec sem... rešili ste mi življenje... poklanjava vam najbolj dragoceno stvar... žal mi je le to, da imava le en sam izvod.«

»Hvala, golobček, zelo sem hvaležen, pozdravi gospo mamico; toda za boga, jaz imam otroke, k meni prihajajo dame. No, naj ostane tu. Ne morem vaju razočarati.«

»To niti ni potrebno,« se je razveselil Saša. »Postavite umetnino poleg vaze. Žal mi je le, ker nima para. Kakšna škoda! Zbogom, gospod doktor.«

Ko je Saša odšel, je zdravnik še dolgo ogledoval predmet, se praskal za ušesi in mislil:

»Stvar gotovo ni slaba in bi jo bilo škoda zavreči... Toda pri sebi je ne morem imeti... V resnici, težavna naloga. Kaj če bi jo komu podaril ali pa odstopil v dobrodelne namene?«

Tako je razmišljal in se spomnil svojega dobrega prijatelja odvetnika Uhova, ki mu je bil še vedno dolžnik za neko delo.

»Izvrstna misel!« se je razveselil zdravnik. »Kot prijatelj bi ne maral vzeti od mene denarja za uslugo, zato bo zelo prav, če mu nekaj podarim. Razen tega je še neoženjen in lahkomisel...«

Zdravnik ni hotel zavlačevati, zato se je takoj oblekel, vzel kip s seboj in se napotil k Uhovu.

»Zdravo, prijatelj,« je nagovoril odvetnika. »Prišel sem k tebi... prišel sem se ti zahvalit za uslugo. Denarja ne maraš, zato vzemi to malenkost... Ali vidiš, bratec, dragocenosti!«

Ko je odvetnik pogledal umetnino, je osupnil in se zakrohotal na ves glas.

»Za vraga, česa si ljudje vsega ne izmislijo. Krasna, dražestna stvar. Le kje si dobil ta čudežni kip?«

Ko se je odvetnikovo občudovanje ohladilo, je s strahom pogledal po sobi in dejal:

»Vendar, bratec, vzemi svoje darilo nazaj. Jaz ga ne sprejemem...«

»Zakaj?« se je prestrašil zdravnik.

»Zato. Pri meni živi mati, prihajajo klienti pa tudi pred služkinjo bi se sramoval.«

»Ne, ne! Ne smeš odkloniti,« je zamahnil z rokama zdravnik. »Ne bilo bi lepo, če bi odklonil umetniško stvar. Pogledj, kakšen razmah je to, koliko doživetosti... Ne bom več govoril o tem. Zališ me.«

»Če bi bilo vsaj malo pokrito ali smokvin list...«

Zdravnik je zamahnil z rokama, hitro zapustil odvetnikovo stanovanje in odšel domov. Bil je zadovoljen s samim seboj, ker mu je uspelo znebiti se darila.

Po njegovem odhodu je advokat natančno ogledal predmet in ga otipal z vseh strani. Kakor prej zdravnik si je zdaj razbijal glavo, kaj naj stori z njim.

»Lepa stvar,« je razmišljal, »in škoda bi jo bilo zavreči, imeti jo pri sebi pa je prav tako neprijetno. Najbolje bo, če jo komu podarim. Izvrstna misel! Nocoj jo bom odnesel komiku Saškinu. On ima rad takšne stvari in prav danes ima slavo.«

Rečeno — storjeno. Zvečer so prinesli kip, ki je bil skrbno zavito, komiku Saškinu. Ves večer so igralci oblegali komikovo garderobo in radovedno ogledovali darilo. Kot hranjen konjev je bilo slišati iz komikove garderobe smeh in šum.

Ce je prišla k vratom kakšna igralka in vprašala, če sme vstopiti, je komik takoj zaklical iz sobe:

»Ne, ne, srce! Nisem oblečen.«

Po predstavi je komik skomigoval z rameni in mahal z rokami ter govoril: »Le kam bi dal

to nesrečo? Imam posebno sobo in igralko prihajajo k meni. To ni slika in je ne morem skriti v predal.«

»Prodajte jo,« mu je svetoval gledališki brivec, medtem ko ga je demaskiral. »V predmestju živi stara ženica, ki kupuje predmete iz bronu. Samo povprašajte za Smirnova. Vsi jo dobro poznajo.«

Komik ga je poslušal. Dva dneva pozneje je sedel zdravnik Košeljkov v svojem kabinetu, si s prstom podpiral čelo in razmišljal o žolčnih kislinah. Nenaodoma so se odprla vrata in v kabinet je prihrival Saša Smirnov. Bil je ves nasmejan, obraz mu je sijal od sreče. V rokah je imel nekaj zavitega v časopisni papir.

»Doktor,« je spregovoril Saša in težko dihal. »Zamislite si moje veselje. Mama in jaz sva imela srečo, da sva našla par k vašemu namiznemu okrasku. Mamica in jaz sva srečna... Edinec svoje matere sem... rešili ste mi življenje...«

Saša se je ves tresel od občutka hvaležnosti in postavil kip pred zdravnika na mizo. Ta pa je začudeno odprl usta in hotel nekaj spregovoriti, toda jezik mu je nenadoma odpovedal.